Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad i:	Cyngor Sir
Dyddiad:	24/09/2026
Pwnc:	Newid i gasgliadau ailgylchu a gwastraff
Aelod(au) portffolio:	Cynghorydd Ieuan Williams
Pennaeth gwasanaeth / cyfarwyddwr:	Huw Percy Pennaeth Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo
Awdur yr adroddiad:	Lois Jones, Uwch Swyddog Rheoli Gwastraff / Julie Jones, Rheolwr Busnes a Strategaeth Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo
Aelodau lleol:	Pawb

A – Argymhellion a rhesymau

Argymhellion:

1. Parhau i gasglu gwastraff gweddilliol unwaith pob 3 wythnos ond drwy gasglu biniau du 180 litr newydd, yn hytrach na'r biniau 240litr presennol, o 2029.
2. Creu mwy o ofod ar gyfer ailgylchu erbyn 2029 drwy:
   a. gasglu cardfwrdd a phapur gyda'u gilydd yn y bocs top y trolibocs.
   b. gynnig opsiynau storio ychwanegol ar gyfer ailgylchu cardfwrdd ac/ neu plastig caled a chaniau ychwanegol
3. Cyflwyno ymgyrch codi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth ar gyfer ailgylchu ac ailddefnyddio.
4. Cynnal ymchwil i ymestyn y deunydd sy'n cael ei gasglu i'w ailgylchu i gynnwys plastig meddal a deunyddiau eraill.
5. Symud ymlaen i ddatblygu a cyflwyno achos busnes amlinellol am gyllid i Llywodraeth Cymru.

Cefndir:

Mae Cynllun y Cyngor 2023-28 yn ymrwymo i sefydlu cyfradd ailgylchu gwastraff cartref o 70% ac yn cyd fynd gyda'r rwymedigaeth statudol i gyflawni cyfradd ailgylchu hynny erbyn 2024/25 a Chynllun Strategol Adnoddau ac Ailgylchu y Cyngor. Gall methu â chyrraedd targedau ailgylchu arwain at ddirwy gan Lywodraeth Cymru o £200 y tunnell am pob tunnell o dan y targed.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Glasbrint Casgliadau yn 2025 sy'n argymell cyfyngu casgliad gwastraff gweddilliol i 60l yr wythnos. Mae hyn yn cyd-fynd â prif argymhelliad WRAP Cymru ar sut gall y Cyngor gyrraedd y targed o 70% ar sail y syniad bod cyfyngu'r cyfaint gwastraff gweddilliol yn gorfodi bobl i ailgylchu mwy

65% oedd cyfradd ailgylchu Ynys Môn ar gyfer 2024/25 ac mae'n ymddengys fod cyfradd 2025/26 ychydig yn is. Pe bai Llywodraeth Cymru yn penderfynu dirwyo'r Cyngor am beidio a chyrraedd y targed yn 2024/25 a 2025/26 byddai'r dirwy tua £800k. Bu'r Llywodraeth Cymru blaenorol nodi eu bod yn ystyried cynlluniau Awdurdodau Lleol ar gyfer cyrraedd y targed fel sail i benderfynu os yw'n addas dirwyo ac fel sail i gynnig grantiau i gyflwyno newidiadau i gyrraedd y targed. Yn ddiweddar mae'r Gweinidog presennol wedi ysgrifennu mewn ffordd tebyg at yr Arweinydd mewn perthynas a methiant y Cyngor i gyrraedd targed 2024/25.

Yn Ionawr a Chwefror 2026 cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar 'Newidiadau Posib i Wasanaeth Casglu Ailgylchu a Gwastraff ar Ynys Môn. Derbyniwyd dros 4,000 o ymatebion o led led yr Ynys. Mae'r adroddiad llawn o allbwn yr ymgynghoriad i weld yn Atodiad 1 ond dyma grynodeb:

- 65% o'r ymatebion o aelwydydd o 3 neu llai o bobl
- 4% o'r ymatebion o aelwydydd o 6 neu fwy, sef y rhai sydd â hawl i fin mwy (360l ar hyn o bryd)
- 64% o'r ymatebion wedi eu cwblhau gan unigolion rhwng 35 a 64 oed.
- 76% yn cytuno'n gryf/ cytuno bod cyflawni'r targed ailgylchu ar Ynys Môn yn bwysig.
- 60% yn cytuno yn gryf/ cytuno bod ailgylchu gartref yn hawdd ond 24% yn anghytuno/ anghytuno'n gryf.
- 80% yn gwrthwynebu'n gryf/ gwrthwynebu newid y casgliadau biniau du o bob 3 wythnos i bob 4 wythnos.
- 69% yn cytuno'n gryf/ cytuno y byddai opsiynau storio ychwanegol yn eu helpu i ailgylchu mwy gyda 23% yn nodi bod cynwysyddion gwastraff yn rhy fach
- Dadansoddiad o ddefnydd y trolibocs a'r biniau ailgylchu bwyd a du:

	Blwch Uchaf (papur)	Blwch canol (plastig, caniau)	Blwch gwaelod (gwydr, cardfwrdd)	Bin bwyd	Bin du
Dim ateb	0%	0%	0%	1%	0%
Llawn cyn diwrnod casglu	18%	51%	53%	15%	51%
Llawn	11%	30%	29%	23%	25%
Tri chwarter llawn	9%	10%	9%	14%	12%
Hanner Llawn	16%	6%	5%	14%	8%
Chwarter llawn neu lai	34%	1%	2%	6%	4%
Dim yn ei ddefnyddio	11%	1%	1%	27%	0%

- 8% am weld mwy o ddeunyddiau ailgylchu ychwanegol (e.e. plastig meddal) yn cael eu casglu wrth y stepen drws.

Rhesymau dros yr argymhellion:

- 76% yn cytuno bod cyrraedd y targed ailgylchu o 70% yn bwysig. Yr unig ffordd i gau y bwlch presennol o tua 5% yw lleihau'r cyfaint gwastraff gweddilliol sy'n cael ei gasglu. Mae hyn yn cyd fynd gyda amcanion Cynllun y Cyngor 2023-28 mewn perthynas a Newid Hinsawdd, y Cynllun Strategol Adnoddau ac Ailgylchu 2024-2029, y Cynllun Strategol Sero Net, a gofyn y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i greu Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang.
- Mae dau opsiwn i leihau'r cyfaint gwastraff gweddilliol sydd cael ei anfon i gyfleuster Ynni o Wastraff, Barc Adfer, sef casglu yn llai aml, neu cyfyngu faint sy'n cael ei gasglu. Mae Swyddogion Rheoli Gwastraff a'r contractwr casglu yn ffafrio casglu yn llai aml. Mae'r gwaith modelu cychwynnol yn cadarnhau bod modd symud staff casglu gwastraff gweddilliol i'r gwasanaeth ailgylchu os am newid amlder y casglu i bob 4 wythnos, ac mae hyn hefyd yn osgoi'r angen i fuddsoddi tua £1.1M am finiau 180l newydd a chael gwared o'r hen finiau. Ond gan fod 80% yn gwrthwynebu newid amlder casglu'r bin du, yr argymhelliad yw i leihau'r cyfaint a pharhau i gasglu'r bin du pob 3 wythnos ond darparu biniau du llai. Mi fyddai'r hen finiau yn cael eu ailgylchu

drwy gyfuniad o gael eu ail pwrpasu ac eu torri fynnu i greu deunydd newydd yn yr un modd a plastig caled arall.

- Os yw cyfaint y gwastraff gweddilliol yn cael ei leihau, mae'n hanfodol cynyddu'r gofod sydd ar gael ar gyfer ailgylchu. Mae hyn yn cyd-fynd gyda 69% o'r ymatebion a nododd eu bod yn cytuno y byddai opsiynau storio ychwanegol yn eu helpu i ailgylchu mwy. Byddai darparu cynhwysyddion ychwanegol ar gyfer cardfwrdd a papur ac / neu caniau a plastig yn rhoi mwy o ofod ailgylchu i'r aelwydydd sy'n dymuno eu derbyn.
- Drwy gyflwyno mwy o gyfleon i ailgylchu gall cyfaint y gwastraff a all gael ei ailgylchu, ond sy'n cael ei rhoi'n y bin du, leihau. Mae sawl Cyngor yng Nghymru wedi cadarnhau bod o'u profiad nhw mae lleihau cyfaint y bin du wedi arwain at drigolion ailgylchu mwy a bod trigolion yn addasu'n sydyn i'r newid. Mae cyfyngu ar y cyfaint gwastraff gweddilliol hefyd yn arwain at fwy o ailgylchu bwyd, sydd ar lefel isel ym Môn ar hyn o bryd.
- 76% wedi nodi bod eu bin du yn llawn ar neu cyn diwrnod casglu ond mae ymchwil yn nodi bod bosib ailgylchu 80% o wastraff y cartref. Yn ôl ymchwil i gyfansoddiad gwastraff Ynys Môn mae'r bin du yn cynnwys 16% o ailgylchu sych, 27% gwastraff bwyd, 2% gwastraff gwyrdd a 7% o ddeunyddiau a all gael eu hailgylchu drwy'r canolfannau ailgylchu. Mae hyn yn awgrymu bod trigolion ddim yn ailgylchu popeth y gallent.
- 80% yn nodi fod bocs canol (caniau a plastig) ac / neu waelod (gwydr a cardbord) yn llawn ar neu cyn ddiwrnod casglu, a dim ond 29% yn nodi bod eu bocs top (papur) yn llawn ar neu cyn diwrnod caglu. Gall casglu papur a chardfwrdd gyda'u gilydd yn y bocs top wneud gwell ddefnydd o'r gofod sydd ar gael yn y trolibocs ac hefyd gwneud casglu'n haws i'r contractwr casglu gan bod dim rhaid iddynt wahanu'r cardfwrdd a'r gwydr. Ni fyddai casglu papur a chardfwrdd gyda'u gilydd yn cael effaith sylweddol ar y pris mae'r Cyngor yn dderbyn wrth eu gwerthu'n eu blaen.
- Fel a nodwyd eisoes, mae ymchwil yn awgrymu bod trigolion ddim yn ailgylchu popeth y gallent. Drwy godi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth trigolion ar gyfer ailgylchu gall cyfaint y gwastraff a all gail ei ailgylchu, ond sy'n cael ei rhoi'n y bin du leihau. Mae'r 27% a nododd nad ydynt yn defnyddio'r bin bwyd yn enghraifft o lle gall ymgyrch i godi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth trigolion gael effaith ar y cyfradd ailgylchu.
- 8% am weld mwy o ddeunyddiau (e.e. plastig meddal) yn cael eu casglu wrth y stepen drws. Mae Glasbrint Casgliadau Llywodraeth Cymru 2025 yn nodi'r angen i ystyried y gofyniad arfaethedig y pecyn Cyfrifoldeb Cynhyrchwyr Estynedig (pEPR) i gasglu plastig meddal wrth y stepen drws o 2027 ymlaen. Ystyrir yn amserol felly i ymchwilio i sut y gall deunyddiau ychwanegol gael eu casglu a'u prosesu wrth ystyried unrhyw newid arall i'r trefniadau casglu.

Nodir bod hyn yn benderfyniad hir dymor ac ei fod yn annhebygol y gall unrhyw newid i'r trefniadau casglu gwastraff ac ailgylchu ar y ddaear ddigwydd am tua 3mlynedd wedi i benderfyniad gael ei gymryd. Mae hyn oherwydd bod angen cwblhau cais am arian cyfalaf, creu dyluniadau cysyniad a manwl ar gyfer uwchraddio isadeiledd canolfannau ailgylchu a gwastraff, ceisio a derbyn caniatâd cynllunio, gwaith adeiladu, a cymeradwyo trwyddedau. Bydd hefyd angen a pwrcasu a dosbarthu cynwysyddion ailgylchu/ gwastraff a cherbydau ychwanegol i'r fflyd gan y disgwylir i'r tunelli sy'n cael eu casglu ar y stepen drws gynyddu wrth i gyfaint wythnosol y bin du leihau. Er bod modd cyflwyno symud cardfwrdd i gael ei gasglu gyda phapur yng hynt, mae WRAP Cymru yn argymell gwneud yr holl newidiadau sy'n ynghlwm ar newid i'r gwasanaeth yr un pryd gan bydd yn lleihau risg o fethu ymdopi gyda'r ailgylchu ychwanegol (cerbydau a prosesu) ac yn hwyluso'r newid i'r cwsmer drwy gael un cynllun cyfathrebu clir.

O ran cytundebau, mi fyddai angen cytuno amrywiad i'r cytundeb casglu gyda'r contractwr ac ystyried effeithiau ariannol ar y cytundeb gyda Parc Adfer, gan fod yno isafswm pris o fewn y gytundeb hynny a gall lleihau y cyfaint o wastraff gweddilliol sy'n mynd yno olygu bod y Cyngor yn talu mwy am waredu o llai. Mae'r cytundeb casglu cyfredol yn dod i ben 31/03/2029 ond mae opsiwn i ymestyn y cytundeb hynny am hyd at 8mlynedd ychwanegol. Barn swyddogion yw fod yn hanfodol sicrhau bod yno gytundeb cadarn a sefydlog ar waith am gyfnod cyn, yn ystod ac wedi cyflwyno unrhyw newid i'r trefniadau casglu. Byddai ceisio caffael cytundeb newydd ar yr un pryd a chyflwyno newidiadau yn risg sylweddol i barhad busnes casgliadau gwastraff.

B – Pa opsiynau eraill bu i chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Mae dau prif opsiwn wedi ei ystyried ac wedi ei diystyru, sef:

- Lleihau'r cyfaint drwy gasglu'r biniau du 240 litr presennol bob 4 wythnos
  - 80% o'r ymatebion yn gwrthwynebu'n gryf/ gwrthwynebu newid y casgliadau biniau du o bob 3 wythnos i bob 4 wythnos.

- Gwneud dim a derbyn y dirwy blynyddol gan Llywodraeth Cymru.
  - Mae peidio a chael cynllun credadwy i gyrraedd cyfradd ailgylchu o 70% yn golygu na fydd Llywodraeth Cymru yn ystyried cais am gyllid sylweddol i uwchraddio'r canolfannau ailgylchu a gwastraff a di-carboneiddio'r fflyd ac yn dirwyo
  - Ddim yn gyson gyda Cynllun y Cyngor.
  - Byddai angen i'r Cyngor gyllido gwaith gwerth £10-12m ar welliannau i gadw'r canolfannau ailgylchu yn gweithio. Nid yw grant tuag at hyn yn debygol, heb ymrwymiad i gynyddu cyfraddau ailgylchu ac felly byddai gwaith arferol casglu ailgylchu a gwastraff ar risg.

Nodir bod Glasbrint Casgliadau Llywodraeth Cymru yn argymell y dylai ailgylchu gael ei wahanu allan cyn iddo gael ei gasglu. Felly nid yw casglu'r ailgylchu i gyd mewn un cynhwysydd a'i rannu allan wrth ei brosesu wedi ei ystyried fel opsiwn.

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Byddai cyflwyno newid sylweddol i'r trefniadau casglu gwastraff ac ailgylchu yn effeithio ar pob cartref ac yn golygu buddsoddiad sydd tu hwnt i'r hyn mae swyddogion yn medru ei awdurdodi.

Ch – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Bydd cymeradwyo'r argymhellion uchod yn sicrhau cydgysylltiad â Amcan Newid Hinsawdd Cynllun y Cyngor 2023-28 i sefydlu cyfradd ailgylchu gwastraff cartref o 70% a Chynllun Strategol Adnoddau ac Ailgylchu 2024-29. Mae hefyd yn gyson gyda Cynllun Strategol Sero Net y Cyngor a'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

D – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Mae Swyddogion yn datblygu cais am arian cyfalaf sylweddol i Lywodraeth Cymru, gyda'r Asesiad Prosiect Strategol Cychwynnol a gyflwynwyd wedi ei gymeradwyo i symud i'r cam nesaf sef paratoi Achos Busnes Amlinellol. Mae'r cais o tua £24m yn cynnwys cefnogaeth i ddatblygu cynlluniau ailddefnyddio, gweithredu newid sylweddol i gasgliadau wrth y stepen drws(£4m), gwelliannau i isadeiledd y safleoedd ailgylchu/ gwastraff(£15m) a newid y fflyd casglu ailgylchu/ gwastraff o ddisel i drydan (£5m). Nodwyd fod newid y fflyd yn fater ar wahân i newid trefniadau casglu ailgylchu a gwastraff ond yn gysylltiedig.

Bydd gwaith modelu ariannol mwy manwl yn cael ei baratoi yn y cam Achos Busnes Amlinellol a bydd gwell dealltwriaeth o ran anghenion cyllidol.

Bu'r Llywodraeth Cymru blaenorol ddatgan bod yn debygol y gall Llywodraeth Cymru ariannu oddeutu 60% o'r costau pe bai'r Cyngor yn cyflwyno cais ond byddai rhaid i'r cais hynny ddangos ymrwymiad i gynllun clir i gyrraedd cyfradd ailgylchu o o leiaf 70%.

Dd – Asesu'r effeithiau posibl (os yn berthnasol)

1. Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein hanghenion hirdymor fel ynys?

Bydd y newidiadau yn effeithio ar bob cartref ar yr Ynys, trwy leihau cyfaint y bin du a rhoi mwy o ofod i'r ailgylchu ac yn cyfrannu tuag at nod y Cyngor i ymateb i'r argyfwng Newid Hinsawdd. Mae'r nifer o elfennau eraill yn ynghlwm a'r newid fel nodir uchod a bydd y buddsoddiad yn siapio/ paratoi'r gwasanaeth ar gyfer y dyfodol, diogelu'r gallu i barhau i gynnal y gwasanaeth o ddydd i ddydd, a gwneud Ynys Môn yn le gwell i cenedlaethau'r dyfodol fyw.

2. A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir y bydd yn atal costau / dibyniaethau ar y Cyngor i'r dyfodol? Os felly, sut?

Bydd gwaith modelu ariannol mwy manwl yn cael ei baratoi yn y cam Achos Busnes Amlinellol ond mae'n cael ei rhagweld y bydd angen buddsoddiad ariannol o tua £24m os am wireddu'r newid. Fel a nodwyd, mae cadarnhau bwriad i gyflwyno'r newid yn dangos i Llywodraeth Cymru bod ymrwymiad i gyrraedd cyfradd ailgylchu o 70%, sydd yn ei hun yn rhoi cyfle i rhoi cais i Llywodraeth Cymru am gyllid sylweddol. Ar sail y cyllideb oedd y Llywodraeth Cymru blaenorol yn ddatgan, byddai Llywodraeth Cymru yn cyllido oddeutu £14.4m a'r Cyngor yn cyllido oddeutu £9.6m o'r £24m.

Yn ogystal, rhagwelir y bydd angen buddsoddi rhwng £10m a £12m er mwyn cadw canolfannau prosesu gwastraff y Cyngor i weithredu'n effeithiol dros y blynyddoedd nesaf. Mae hyn er mwyn diweddaru cydrannau sydd wedi cyrraedd diwedd eu hoes ac i ymateb i Anghenion Deddfwriaethol newydd. Byddai bwrw ymlaen gyda'r argymhelliad yn cynnig cyfle am arian grant sylweddol tuag at y gwaith yma o ddiogelu busnes fel arfer. Nid yw y grant ar gael oni bai y bydd y Cyngor yn gallu dangos llwybr clir i gyrraedd y targed ailgylchu o 70%.

Derbyniwyd incwm EPR o £2.282m yn 2025/26 a disgwylir y bydd y Cyngor yn parhau i dderbyn arian EPR ar raddfa tebyg dros y 5 mlynedd nesaf. Os felly, arian sylweddol wrth gefn i'w ddefnyddio fel arian cyfatebol mewn perthynas a unrhyw grant gan

Llywodraeth Cymru neu i’r Cyngor fuddsoddi yn ei safleoedd gwastraff pe bai grant ddim yn cael ei dderbyn.

3. A ydym wedi cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, rhowch wybod gyda phwy.

Llywodraeth Cymru, WRAP Cymru a Local Partnerships.

4. A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae rhan wrth ddrafftio’r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rheini y byddai’r penderfyniad yn cael effaith uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.

Mae’r ymgynghoriad cyhoeddus ar y newid posib i’r gwasanaeth wedi cael ei gwblhau a mae’r ymateb yn sail i’r argymhelliad.

Bydd gwaith pellach yn cael ei gynnal gyda’r Fforwm Plant a Pobl Ifanc gan ma cenedlaethau’r dyfodol bydd yn elwa o neu’n dioddef sgil effeithiau’r penderfyniad.

5. Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai’r penderfyniad hwn yn ei gael ar y grwpiau a warchodir dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Cafodd Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb ei gwblhau cyn cyfnod yr ymgynghoriad ar sail cadw biniau 240l a’u casglu pob 4 wythnos.

Y prif effaith negyddol a nodwyd yn yr asesiad hynny oedd y byddai’r biniau du yn drymach a fwy llawn ac yn effeithio grwpiau gwarchodedig oedran ac anabledd. Gellir leihau’r effaith yma drwy’r gwasanaeth cymorth casglu a drwy defnyddio biniau llai.

Gall mynediad at wybodaeth am newid yn y gwasanaeth fod yn anoddach i bobl sydd a nam ar y golwg neu iechyd meddwl ac i’r rhai nad Saesneg neu Gymraeg yw eu hiaith cyntaf (grwpiau gwarchodedig anabledd a hil / ethnigrwydd / cenedligrwydd). Gellir lleihau’r effaith yma trwy baratoi Cynllun Cyfathrebu clir.

Mae’r asesiad effaith wedi ei ddiweddaru i adlewyrchu newid y bin i rhai 180l a’u casglu pob 3 wythnos. Nid oes effaith negyddol wedi ei adnabod o rhan y newid hyn ond mae’r asesiad effaith yn nodi y gall y gofyn i symud cynhwysyddion ychwanegol gael effaith negyddol ar unigolion sydd â anabledd neu yn feichiog..Lle mae’r aelwyd yn gymwys, gall yr effaith hyn gael ei liniaru drwy dansgriio i’r gwasanaeth cymorth casglu.

6. Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai’r penderfyniad yn ei gael ar y rhai sy’n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.

Nid oes unrhyw effaith sy’n profi anfantais economaidd- gymdeithasol wedi ei adnabod.

Bydd yr asesiad effaith yn cael ei ddiweddaru i adlewyrchu argymhellion yr adroddiad hwn os bydd yr argymhellion hynny’n cael ei derbyn.

7. Nodwch unrhyw effeithiau posibl y byddai’r penderfyniad hwn yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio’r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na’r Saesneg.

Nid oes unrhyw effaith negyddol ar yr iaith Gymraeg wedi ei adnabod.

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch a beth oedd eu sylwadau?

1. Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (gorfodol)	Yn gefnogol o'r argymhellion
2. Cyllid / Swyddog 151	Yn gefnogol o'r argymhellion
3. Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Yn gefnogol o'r argymhellion
4. Adnoddau Dynol	Dim yn berthnasol
5. Eiddo	Dim yn berthnasol
6. Technoleg Gwybodaeth	Dim yn berthnasol
7. Caffael	Dim yn berthnasol
8. Sgriwtini	Yn gefnogol o'r argymhellion
9. Aelodau lleol	Dim yn berthnasol

F – Atodiadau

1. Adroddiad Canlyniad yr Ymgynghoriad 2. Asesiad Effaith

Ff – Papurau cefndirol (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am fwy o wybodaeth)

Cynllun y Cyngor 2023 i 2028 Cynllun-y-Cyngor-2023-i-2028.pdf Cynllun Strategol Adnoddau ac Ailgylchu 2024 i 2029 Cynllun-Strategol-Adnoddau-a-Gwastraff-2024-i-2029.pdf Adroddiad i'r Pwyllgor Gwaith Rhagfyr 2025 ar Ymgynghoriad Casglu ac Ailgylchu Gwastraff Ymgynghoriad Casglu ac Ailgylchu Gwastraff.pdf Adroddiad modelu WRAP Cymru Hydref 2022 Adroddiad Modelu WRAP Cymru Hydref 2022 (Saesneg yn unig).pdf Wales National Waste Composition Initial Results – Medi 2022 Wales National Waste Composition Initial Result- Medi 2022 (Saesneg yn unig).pdf Isle of Anglesey Container Trial Evaluation Report – Gorffennaf 2024 Isle of Anglesey Container Trial Evaluation Report- Gorffennaf 2024 (Saesneg yn Unig).pdf Review of Waste Management Infrastructure in Anglesey – Hydref 2024 Review of Waste Management Infrastructure in Anglesey- Hydref 2024 (Saesneg yn unig).pdf Cais ISPA – Ionawr 2026 Cais ISPA- Ionawr 2026 (Saesneg yn unig).pdf Infograffeg cyfansoddiad bin gweddilliol Ynys Môn Infograffeg cyfansoddiad bin gweddillion Ynys Mon.pdf

Ymgynghoriad ar Newidiadau Posibl i Wasanaeth Ailgylchu a Gwastraff Ynys Môn

Dadansoddiad o Ymatebion

Dyddiad yr ymchwil: Ebrill 2026
Cod y prosiect: COL200-095

Ynglŷn â WRAP

Corff anllywodraethol gweithredu amgylcheddol byd-eang yw WRAP, sy’n trawsnewid ein systemau nwyddau a bwyd i greu Ffordd Gylchol o Fyw. Rydym yn archwilio heriau cynaliadwyedd drwy lens bywydau beunyddiol pobl. Rydym yn trawsnewid y systemau sy’n cyflenwi’r nwyddau a ddefnyddiwn. Rydym yn gweithio fel catalydd i weithredu gan lunwyr polisïau, busnesau, sefydliadau anllywodraethol a dinasyddion i wireddu hyn.

Cyfeirnod y ddogfen
COL200-095
Ymgynghoriad ar Newidiadau Posibl i Wasanaeth Ailgylchu a Gwastraff Ynys Môn

Ysgrifennwyd gan
Circular Resource Specialists (CRS) Ltd

Ymwadiad: Er ein bod wedi cymryd camau rhesymol i sicrhau bod yr adroddiad hwn yn gywir, nid yw WRAP yn derbyn atebolrwydd am unrhyw golled, difrod, cost, neu draul a achosir neu sy’n deillio o ddibynnu ar yr adroddiad hwn. Mae darllenwyr yn gyfrifol am asesu cywirdeb a chasgliadau cynnwys yr adroddiad hwn. Mae dyfyniadau ac astudiaethau achos wedi'u tynnu o'r parth cyhoeddus, a gofynnwyd am ganiatâd lle bo hynny'n ymarferol. Nid yw'r adroddiad hwn yn cynrychioli cefnogaeth i’r enghreifftiau a ddefnyddiwyd ac nid yw wedi'i gymeradwyo gan y sefydliadau a'r unigolion sy'n rhan ohono. Mae'r deunydd hwn yn destun hawlfraint. Cewch ei gopïo am ddim a gallwch ddefnyddio dyfyniadau ohono ar yr amod nad ydynt yn cael eu defnyddio mewn cyd-destun camarweiniol, a rhaid i chi nodi ffynhonnell y deunydd a chydnabod hawlfraint WRAP. Rhaid i chi beidio â defnyddio’r adroddiad hwn na’r deunydd ohono i gymeradwyo neu awgrymu bod WRAP wedi cymeradwyo cynnyrch neu wasanaeth masnachol.

I gael rhagor o fanylion, gweler telerau ac amodau WRAP ar ein gwefan yma **www.wrap.ngo**

Tabl Cynnwys

1.0 Crynodeb Gweithredol 5

2.0 Crynodeb 7

2.1 Trosolwg 7

3.0 Dull Dadansoddol 8

3.1 Camddefnydd 8

3.2 Methodoleg a Chategoreiddio 9

4.0 Cwestiynau ac Ymatebion 10

4.1 Cwestiwn 1: A ydych chi’n cytuno neu'n anghytuno â’r datganiad canlynol: “Mae cyflawni targed ailgylchu Llywodraeth Cymru o 70% ar Ynys Môn yn bwysig”? 10

4.2 Cwestiwn 2: Pam ydych chi'n teimlo nad yw'n bwysig cyrraedd targed ailgylchu Llywodraeth Cymru o 70% ar Ynys Môn? 10

4.3 Cwestiwn 3: Ydych chi’n cytuno neu'n anghytuno â’r datganiad canlynol: "Mae ailgylchu gartref yn hawdd"? 12

4.4 Cwestiwn 4: Pam rydych chi'n cael anhawster i ailgylchu? 12

4.5 Cwestiwn 5: Pa mor llawn yw eich blychau ailgylchu, bin bwyd a bin du pan fyddent yn cael eu casglu? 15

4.6 Cwestiwn 6: Ydych chi’n cytuno neu'n anghytuno â’r datganiad canlynol: "Byddai'r opsiynau storio ychwanegol wedi eu darparu gan Cyngor Sir Ynys Môn yn eich helpu i ailgylchu mwy" 18

4.7 Cwestiwn 7: Pam ydych chi'n teimlo na fyddech chi'n ailgylchu mwy pe bai Cyngor Sir Ynys Môn yn darparu opsiynau storio ychwanegol i chi ar gyfer eich ailgylchu? 19

4.8 Cwestiwn 8: Ydych chi'n cefnogi neu'n gwrthwynebu newid y casgliad biniau du o bob 3 wythnos i bob 4 wythnos? 20

4.9 Cwestiwn 9: Pam ydych chi'n gwrthwynebu newid y casgliad biniau du o bob 3 wythnos i bob 4 wythnos? 20

4.9.1. Dadansoddiad Ystod Oedran 22

4.10 Cwestiwn 10: Dywedwch wrthym am unrhyw bryderon, awgrymiadau neu amgylchiadau cartref a allai effeithio ar sut rydych chi'n ailgylchu a rheoli gwastraff. 23

4.11 Cwestiwn 11: Beth yw eich cod post? Mae hyn yn ein helpu i ddeall gwahanol dueddiadau mewn gwahanol rannau o Ynys Môn. 24

4.12 Cwestiwn 12: Faint o bobl sy'n byw yn eich cyfeiriad? 25

4.13 Cwestiwn 13: Beth yw eich ystod oedran? 27

4.14 Cwestiwn 14: Ydych chi'n defnyddio unrhyw un o'r gwasanaethau hyn? Dewiswch bob un sy'n berthnasol i chi. 29

4.15 Cwestiwn 15: Ydych chi'n credu y byddai unrhyw newidiadau i'r gwasanaeth ailgylchu a chasglu gwastraff yn effeithio ar y Gymraeg? 30

1.0 Crynodeb Gweithredol

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau'r arolwg cyhoeddus a gynhaliwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn (CSYM) yn 2026 ynghylch newidiadau posibl i wasanaethau casglu gwastraff ac ailgylchu cartrefi. Rhoddodd cyfanswm o 4,177 o gyfranogwyr ymatebion meintiol ac ansoddol i gyfres o 15 cwestiwn.

Roedd y dull dadansoddol yn cynnwys asesiad meintiol a chategoreiddio thematig o ymatebion testun agored. Cynhaliwyd adolygiad hefyd i asesu cyflwyniadau dyblyg neu anarferol posibl, ond ni chanfuwyd unrhyw dystiolaeth o gamddefnydd eang.

At ei gilydd, mae'r ymgynghoriad yn dangos cefnogaeth gref i ailgylchu a chyflawni targedau ailgylchu cenedlaethol, ond gwrthwynebiad i gynigion i leihau amlder casglu gwastraff gweddilliol o bob tair wythnos i bob pedair wythnos. Nododd ymatebwyr bryderon yn ymwneud â chapasiti gwastraff gweddilliol, maint cynwysyddion ailgylchu, maint aelwydydd, hylendid, plâu, ac ymarferoldeb storio gwastraff am gyfnodau hwy. Ar draws y cwestiynau, roedd llawer o ymatebwyr o'r farn bod y capasiti ailgylchu presennol yn annigonol. Ar yr un pryd, nododd cyfran o'r ymatebwyr y gallai mwy o gapasiti storio ailgylchu neu ehangu gwasanaethau ailgylchu helpu i wella perfformiad ailgylchu.

Dangosodd data demograffig a gasglwyd fel rhan o'r arolwg fod aelwydydd mwy ac ymatebwyr 35-64 oed wedi'u gorgynrychioli yn yr ymatebion ymgynghori o'i gymharu â phoblogaeth ehangach Ynys Môn, ac roedd oedolion iau ac aelwydydd un person wedi'u tangynrychioli. Nododd y dadansoddiad gysylltiadau cyson rhwng oedran a phatrymau cynhyrchu gwastraff, gyda'r ymatebwyr iau yn fwy tebygol o sôn am gynwysyddion ailgylchu a gwastraff gweddilliol mwy llawn. Roedd ymatebwyr hŷn yn fwy tebygol o godi pryderon ynghylch hylendid ac ymarferoldeb cyfnodau hwy rhwng casgliadau.

Canfu'r ymgynghoriad fod 76% o'r ymatebwyr yn cytuno bod cyflawni targed ailgylchu 70% Llywodraeth Cymru yn bwysig, gan ddangos cefnogaeth eang i amcanion amgylcheddol. Fodd bynnag, ymhlith y rhai a oedd yn anghytuno, y prif resymau oedd blaenoriaethau personol cystadleuol, amheuaeth ynghylch polisi cenedlaethol, amheuon ynghylch effaith ailgylchu ar newid hinsawdd, a chanfyddiadau bod newidiadau i wasanaethau yn bennaf dan gymhelliad ariannol.

Er bod 60% o’r ymatebwyr wedi nodi bod ailgylchu gartref yn hawdd, roedd bron i chwarter yn anghytuno. Y rhwystrau a adroddwyd amlaf oedd diffyg lle a chapasiti annigonol mewn cynwysyddion ailgylchu. Gofynnwyd droeon hefyd am gasglu deunyddiau ychwanegol ar garreg y drws, yn enwedig ffilm blastig, batris a thecstilau.

Dangosodd dadansoddiad llawnder cynwysyddion gyfraddau defnyddio uchel ar gyfer cynwysyddion ailgylchu a gwastraff gweddilliol. Dywedodd dros 80% o'r ymatebwyr fod blychau ailgylchu plastigion/caniau a gwydr/cardbord yn llawn ar neu cyn y diwrnod casglu, ac fe nododd 76% yr un peth am finiau gwastraff gweddilliol. Daeth llawer o'r ymatebion hyn gan aelwydydd sy'n cynnwys tri neu lai o breswylwyr, sy'n awgrymu nad yw pryderon ynghylch capasiti wedi'u cyfyngu i aelwydydd mwy yn unig.

Nododd yr ymgynghoriad gefnogaeth gref i gynyddu'r ddarpariaeth storio ailgylchu, gyda 69% yn nodi y byddent yn ailgylchu mwy pe bai opsiynau storio ychwanegol ar gael.

Roedd 80% o'r ymatebwyr yn gwrthwynebu neu'n gwrthwynebu'n gryf i'r cynnig i symud o gasgliadau gwastraff gweddilliol bob 3 wythnos i bob 4 wythnos, gyda 10% yn mynegi cefnogaeth. Pryder a godwyd gan hanner yr ymatebwyr i'r cwestiwn agored cysylltiedig oedd bod aelwydydd eisoes yn cynhyrchu gormod o wastraff gweddilliol i'w reoli o fewn yr amlder casglu arfaethedig. Roedd pryderon ychwanegol yn cynnwys aelwydydd mwy, mwy o dipio anghyfreithlon, problemau hylendid, plâu, a chapasiti ailgylchu annigonol. Cynyddodd pryderon ynghylch cyfnodau casglu hirach a hylendid gydag oedran, ac roedd ymatebwyr canol oed yn fwy tebygol o nodi maint yr aelwyd a chyfaint y gwastraff fel rhwystrau allweddol.

Yn olaf, archwiliodd yr ymgynghoriad a allai newidiadau i wasanaethau gwastraff effeithio ar y Gymraeg. Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr yn teimlo mai ychydig iawn o effaith fyddai'n ei chael, neu ddim effaith o gwbl. Fodd bynnag, pwysleisiodd rhai bwysigrwydd cynnal cyfathrebu dwyieithog, argaeledd gwasanaeth yn Gymraeg, a darpariaeth gwasanaeth cwsmeriaid sy'n siarad Cymraeg. Nododd nifer fach effeithiau anuniongyrchol yn ymwneud â rhyngweithio cymunedol, cyflogaeth, neu newid demograffig ehangach.

2.0 Crynodeb

2.1 Trosolwg

Er mwyn cyrraedd targedau ailgylchu statudol Llywodraeth Cymru a dangos ei uchelgais ar gyfer ei seilwaith ailgylchu a gwastraff yn y sir, cynhaliodd Cyngor Sir Ynys Môn (CSYM) Arfarniad Opsiynau manwl yn 2024. Asesodd yr asesiad hwn y dull sy’n perfformio orau ac sy’n fwyaf cost-effeithiol ar gyfer cynyddu faint o ailgylchu sych a gwastraff bwyd sy'n cael ei gasglu yn ei gasgliadau ar garreg y drws. Roedd hyn yn cynnwys newidiadau i amlder/capasiti casglu gwastraff gweddilliol.

Ar ddechrau 2026, cynhaliodd yr Awdurdod ymgynghoriad cyhoeddus ar y camau gweithredu a nodwyd yn yr arfarniad opsiynau. Roedd yr ymgynghoriad yn cynnwys pymtheg cwestiwn a oedd yn casglu gwybodaeth feintiol ac ansoddol gan gyfranogwyr. Derbyniwyd cyfanswm o 4,177 o ymatebion. Mae'r ddogfen ganlynol yn cyflwyno'r canlyniadau a'r prif ganfyddiadau.

Roedd yr ymgynghoriad ei hun yn cynnwys amrywiaeth o gwestiynau, ac roedd rhai ohonynt yn caniatáu i ymatebwyr gynnwys eu meddyliau a'u materion eu hunain. Yn yr achosion hyn, mae'r ymatebion wedi cael eu hasesu a'u grwpio yn ôl themâu cyffredin.

3.0 Dull Dadansoddol

Mae'r adran hon yn amlinellu'r dull dadansoddi, gan gynnwys adolygiad o ansawdd a chynrychioldeb yr ymatebion ochr yn ochr â chategoreiddio data meintiol ac ansoddol i wneud allbynnau ystyrlon yn bosibl.

3.1 Camddefnydd

Cynhaliwyd adolygiad o uniondeb data i asesu a oedd unrhyw ymatebwyr wedi cyflwyno sawl cofnod i'r ymgynghoriad. Archwiliodd yr adolygiad yr holl ymatebion i'r ymgynghoriad am gyflwyniadau dyblyg neu anarferol posibl gan ddefnyddio cyfuniad o:

- dadansoddiad o’r un cyfeiriad IP dro ar ôl tro;
- cyfuniadau ailadroddus o godau post a chyfeiriadau IP;
- adolygiad o batrymau stamp amser;
- cymharu cyflwyniadau dro ar ôl tro o'r un ffynhonnell ar amseroedd wedi'u clystyru'n agos at ei gilydd; a
- cymhariaeth o debygrwydd testun rhydd a phatrwm ymateb ar draws cofnodion a allai fod yn gysylltiedig.

Nodwyd nifer fach o glystyrau IP/cod post ailadroddus a'u harchwilio'n agosach. Cynhaliwyd adolygiad llaw ychwanegol o'r rhain i asesu a oeddent yn dynodi cyflwyniadau dyblyg bwriadol ynteu ymatebion lluosog dilys o'r un aelwyd neu gysylltiad rhyngrwyd a rennir. Canfu'r dadansoddiad:

- dim tystiolaeth o weithgarwch cyflwyno dyblyg neu dwyllodrus eang;
- dim cofnodion ymateb llawn wedi'u dyblygu'n union;
- dim achosion lle dangosodd cyflwyniadau dro ar ôl tro dystiolaeth gref o gynnwys ymateb wedi'i gopïo neu ei atgynhyrchu.

Mewn nifer gyfyngedig o achosion, tarddodd ymatebion lluosog o'r un cysylltiad rhyngrwyd aelwyd; fodd bynnag, dangosodd y rhain batrymau ymateb gwahanol iawn ac fe'u hystyrir yn fwy tebygol o gynrychioli ymatebwyr dilys ar wahân o fewn yr un aelwyd na gwyro bwriadol drwy ddyblygu.

3.2 Methodoleg a Chategoreiddio

Cafodd data meintiol o gwestiynau caeedig (gan gynnwys ymatebion ie/na, cwestiynau graddio, a dewisiadau yn seiliedig ar opsiynau) eu crynhoi a'u dadansoddi i gynhyrchu allbynnau cryno fel cyfrifon a chanrannau.

Adolygwyd ymatebion i gwestiynau ansoddol (penagored) yn fanwl. Ar gyfer pob cwestiwn, datblygwyd set strwythuredig o gategorïau i adlewyrchu'r themâu a'r materion allweddol a godwyd gan yr ymatebwyr.

Dadansoddwyd y data meintiol a'r ymatebion ansoddol wedi'u categoreiddio, gyda siartiau, tablau a graffiau wedi'u cynhyrchu i gyflwyno'r canfyddiadau'n glir. Mae pob adran yn cynnwys crynodeb naratif i amlygu patrymau allweddol, tynnu sylw at naws wahanol, a darparu dehongliad yng nghyd-destun y strategaeth ddatblygol.

Pan fo'n berthnasol, cafodd themâu trawsbynciol a materion a nodwyd ar draws nifer o gwestiynau eu harchwilio'n fanylach, a darparwyd sylwebaeth ychwanegol. Mae hyn yn cynnwys ystyried cysylltiadau â meysydd pwnc penodol a, phan fo'n briodol, amrywiadau yn ôl math o ymatebydd (er enghraifft, nodweddion demograffig).

Er hwylustod cyflwyno'r wybodaeth, mae rhai gwerthoedd canrannol wedi'u talgrynnu – ac felly gall rhai cyfansymiau fod yn hafal i +/- 1 pwynt canran i'r naill ochr a'r llall i 100%.

Defnyddio Arall / Amherthnasol wrth gategoreiddio

Yn ystod y broses o gategoreiddio'r cwestiynau agored, canfuwyd bod rhai sylwadau'n disgyn i ddau grŵp – 'Arall' ac 'Amherthnasol', a disgrifir y rhain isod ynghyd â'r dull o'u hintegreiddio yn y canlyniadau:

- **Arall:** dyma ymatebion sy'n berthnasol i wasanaethau/gweithgareddau gwastraff yn gyffredinol ond sydd naill ai'n rhy benodol neu'n rhy bersonol i'r ymatebydd, ac felly nid ydynt yn cyfiawnhau nac angen categori ar wahân. Yn y rhan fwyaf o achosion, mae'r rhain wedi'u grwpio a'u cynnwys yn y tablau dadansoddi.

- **Ddim yn berthnasol:** sylwadau yw'r rhain nad ydynt yn berthnasol i'r cwestiwn sy'n cael ei ofyn na'r strategaeth wastraff yn gyffredinol. Mae'r niferoedd ar gyfer y rhain wedi'u cynnwys yn y tablau dadansoddi er mwyn cyflawnrwydd.

4.0 Cwestiynau ac Ymatebion

4.1 Cwestiwn 1: A ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiad canlynol: "Mae cyflawni targed ailgylchu Llywodraeth Cymru o 70% ar Ynys Môn yn bwysig"?

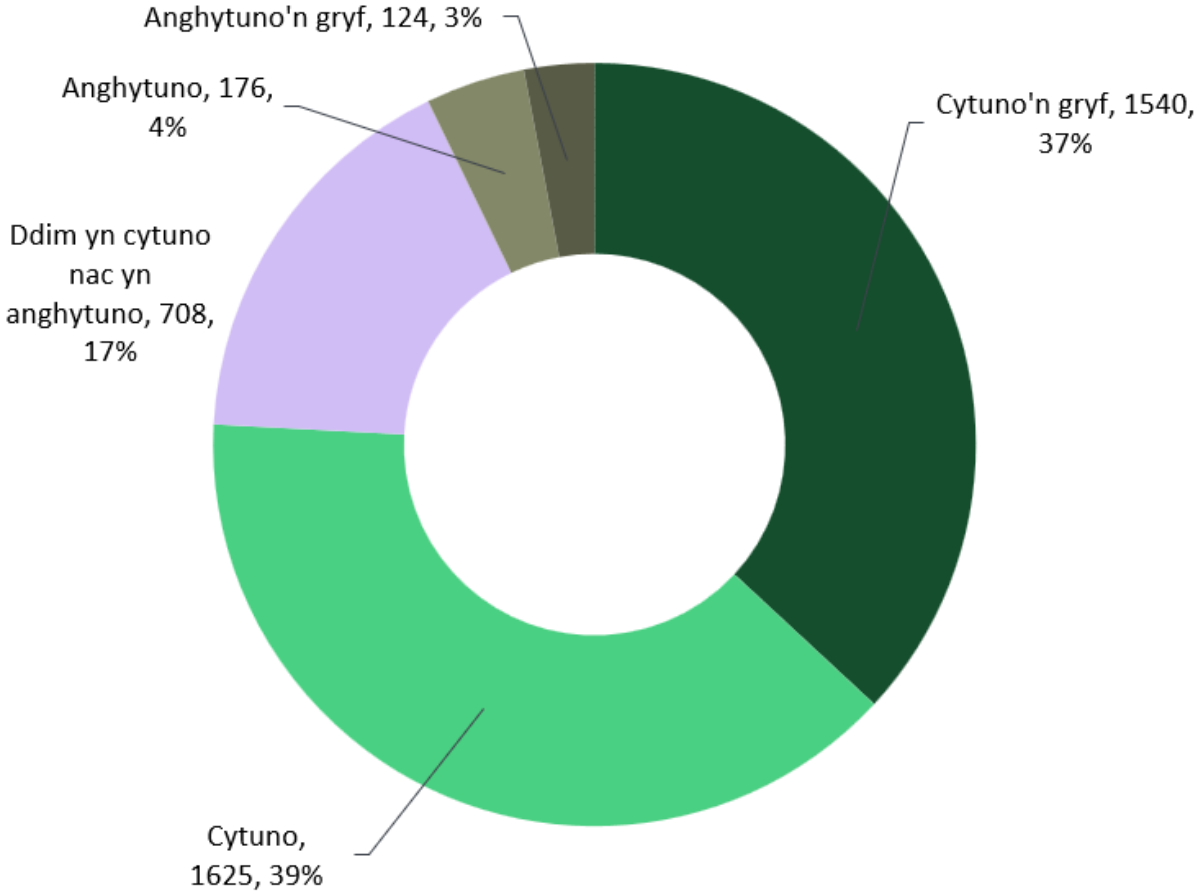

Ffigur 1: Mae cyflawni targed ailgylchu Llywodraeth Cymru o 70% ar Ynys Môn yn bwysig

Dangosir nifer a chyfran yr ymatebion yn y ffigur uchod. Ymatebodd cyfanswm o 4,173 o bobl i'r cwestiwn hwn, ac roedd 76% ohonynt naill ai'n cytuno neu'n cytuno'n gryf. Dim ond 7% oedd yn anghytuno neu'n anghytuno'n gryf, ac nid oedd 17% yn cytuno nac yn anghytuno.

4.2 Cwestiwn 2: Pam ydych chi'n teimlo nad yw'n bwysig cyrraedd targed ailgylchu Llywodraeth Cymru o 70% ar Ynys Môn?

Gofynnwyd i'r rhai a ymatebodd i Gwestiwn 1 gan ddatgan nad oeddent yn ystyried ei bod yn bwysig i Ynys Môn gyflawni targed Llywodraeth Cymru o 70% nodi pam. Ymatebodd 300 o bobl i gwestiwn 1 gan ddweud eu bod naill ai'n anghytuno neu'n

anghytuno'n gryf bod cyflawni targedau Llywodraeth Cymru yn bwysig – rhoddodd 272 o'r rheiny'r ymatebion canlynol ynghylch pam eu bod yn meddwl hyn:

Tabl 1: Sylwadau ar bwysigrwydd cyrraedd targedau ailgylchu

Categori	Cyfrif	%
Blaenoriaethau eraill	49	18%
Polisi cenedlaethol – amheuaeth	43	16%
Arall	40	15%
Ddim yn berthnasol	35	13%
Amheuaeth ynghylch yr effaith	21	8%
Effaith fyd-eang	20	7%
Polisi cenedlaethol	18	7%
Cymhelliad arbed cost	17	6%
Diffyg cyfrifoldeb/diddordeb personol	12	4%
Yn gwneud digon eisoes	8	3%
Eisiau proffil gwasanaeth gwahanol	5	2%
Eisiau i fwy o ddeunyddiau gael eu hailgylchu	4	1%

O'r ymatebion, dywedodd 18% eu bod yn teimlo bod ganddynt flaenoriaethau eraill, pwysicach yn eu bywydau na chyrraedd targedau ailgylchu.

Tynnodd 16% arall sylw at amheuaeth ynghylch dilysrwydd polisi cenedlaethol Cymru. Mynegodd llawer o'r rhain y farn bod targed o 70% yn ffigur mympwyol, ac nad oedd dewis y targed hwn yn seiliedig ar unrhyw ddata gwyddonol. Mae hyn yn dangos diffyg ymwybyddiaeth gan ymatebwyr am yr ymchwil a'r dadansoddiad cyfansoddiadol a gynhaliwyd gan Lywodraeth Cymru i ategu'r targedau ac ychwanegu cyfraniad at flaenoriaethau newid hinsawdd.

Rhoddodd 15% o bobl atebion penodol i amgylchiadau personol nad oeddent yn ffitio i unrhyw gategori diffiniedig ac maent wedi'u dosbarthu fel Arall, a rhoddodd 13% pellach atebion a oedd, er eu bod yn gysylltiedig â gwastraff ac ailgylchu, yn amherthnasol i'r cwestiwn penodol hwn.

Nododd 7% o'r ymatebion eu bod yn teimlo y byddai ailgylchu – ar lefel leol a Chymru gyfan – yn cael ychydig iawn o effaith ar fygythiad newid hinsawdd ar raddfa fyd-eang. Teimlai 7% arall fod angen newid polisi cenedlaethol – yn bennaf i leihau'r swm o becynwaith a chynyddu ailgylchadwyedd deunyddiau.

Dywedodd 6% mai er mwyn i CSYM gael arbed arian yn unig mae'r ymarfer hwn yn digwydd.

Nododd 4% nad oedd ganddynt ddiddordeb mewn ailgylchu, ac roedd 3% yn teimlo eu bod eisoes yn ailgylchu digon.

Roedd 2% yn teimlo y byddai math gwahanol o wasanaeth yn cefnogi cyrraedd targedau, ac roedd 1% eisiau gweld mwy o ddeunyddiau'n cael eu hailgylchu ar garreg y drws (ffilm blastig yn gyffredinol, y disgwylir i'r deunydd hwn gael ei gyflwyno fel rhan o bolisi cenedlaethol Cymru yn 2027).

4.3 Cwestiwn 3: Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiad canlynol: "Mae ailgylchu gartref yn hawdd"?

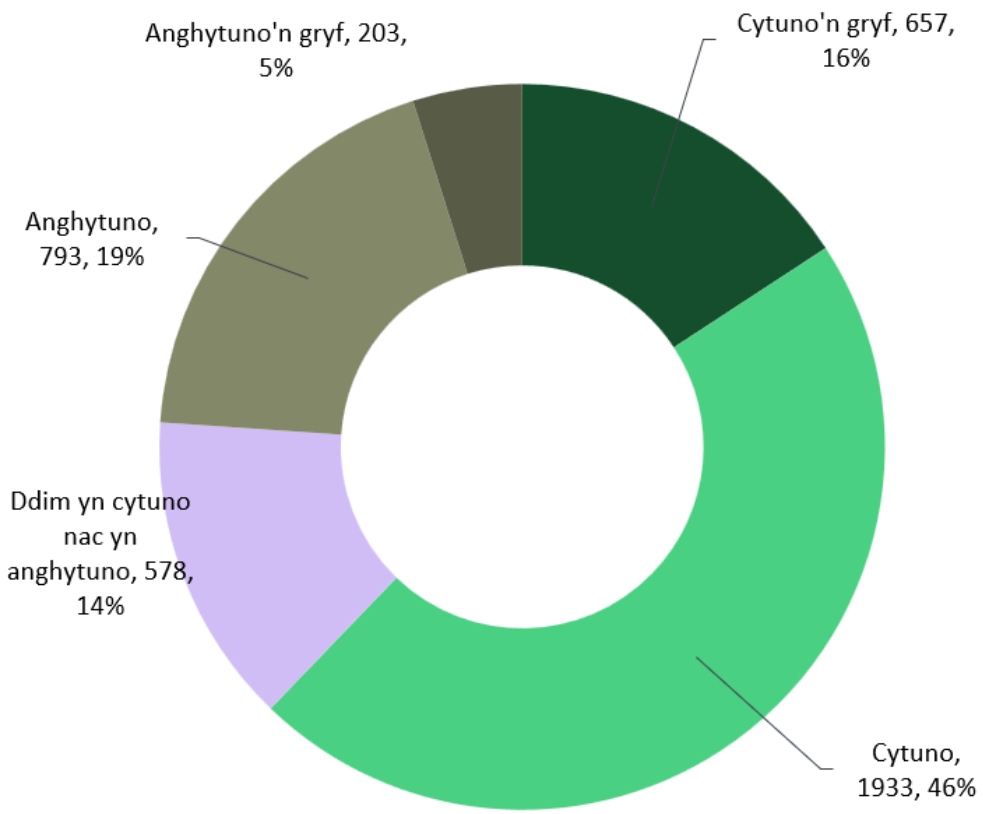

Ffigur 2: Mae ailgylchu gartref yn hawdd

Roedd 60% o bobl naill ai'n cytuno neu'n cytuno'n gryf bod ailgylchu gartref yn hawdd. Teimlai 24% nad yw'n hawdd, ac roedd 14% arall ddim yn cytuno nac yn anghytuno.

4.4 Cwestiwn 4: Pam rydych chi'n cael anhawster i ailgylchu?

Darparwyd yr ystod ganlynol o opsiynau i'r rhai a ddywedodd eu bod yn ei chael yn anodd ailgylchu. Sylwer bod pobl yn gallu ymateb i fwy nag un o'r opsiynau.

Roedd Cwestiwn 4 yn cynnig yr opsiynau canlynol ar gyfer ymateb 'Ie' neu 'Na' (nodwch: ni chafodd cwestiwn 4.1 ei gynnwys yn yr ymgynghoriad cyhoeddus):

- 4.2. Dim digon o le / cynwysyddion ailgylchu yn rhy fach.
- 4.3. Ddim yn siŵr beth ellir ei ailgylchu ac na ellir ei ailgylchu.
- 4.4. Ddim yn cynhyrchu llawer o ailgylchu.
- 4.5. Mae ailgylchu yn flêr ac yn fudur.
- 4.6. Lle dan do i storio cyn rhoi deunyddiau y tu allan yn gyfyng.
- 4.7. Anawsterau corfforol (codi, cario, symudedd)
- 4.8. Dim diddordeb mewn ailgylchu.
- 4.9. Arall (sylwer).

Mae Ffigur 3 yn dangos nifer y bobl a atebodd Ie neu Na i gwestiynau 4.2-4.8 uchod allan o'r 996 a anghytunodd/anghytunodd yn gryf â chwestiwn 3.

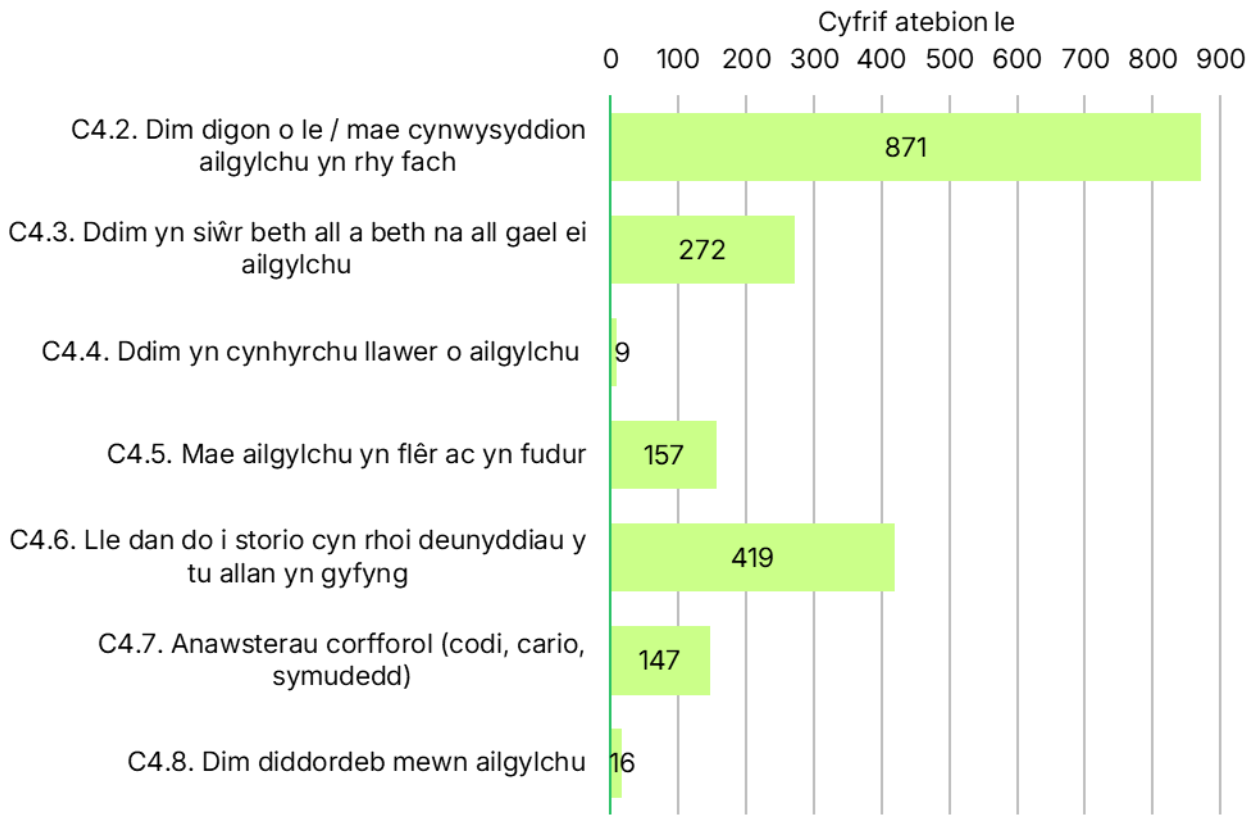

Ffigur 3: Pam rydych chi'n cael anhawster i ailgylchu? (Cyfrif atebion le – cyfanswm yr ymatebwyr = 996)

Dywedodd 871 o'r 996 (87%) a oedd yn anghytuno/anghytuno'n gryf â chwestiwn 3 nad oedd ganddynt ddigon o le a bod y Bocs Troli yn rhy fach. Mae hyn yn gyson â'r ymatebion i Gwestiwn 10, lle dywedodd 23% mai eu prif bryder oedd nad oedd y capasiti ar gyfer ailgylchu yn ddigonol.

Dywedodd 272 o'r 996 (27%) nad oeddent yn siŵr beth y gellid ei ailgylchu.

Dim ond 9 o'r 996 (>1%) ddywedodd nad ydyn nhw'n cynhyrchu llawer o ailgylchu.

Dywedodd 157 o'r 996 (16%) eu bod yn cael anhawster ailgylchu oherwydd problemau hylendid canfyddedig.

Dywedodd 419 o'r 996 (42%) fod storio cynwysyddion yn broblem iddyn nhw.

Tynnodd 147 o'r 996 (15%) sylw at broblemau corfforol yn ymwneud â symud deunyddiau i'w casglu.

Dim ond 16 o'r 996 (2%) a ddywedodd nad oedd ganddynt ddiddordeb mewn ailgylchu.

Ar gyfer Cwestiwn 4.9 “Arall (eglurwch os gwelwch yn dda)”, rhoddodd 437 o gyfranogwyr ymateb, mae'r rhain wedi'u categoreiddio a'u crynhoi yn Nhabl 2 isod.

Tabl 2: Sylwadau eraill ar anawsterau ailgylchu

Categori	Cyfrif	%
Cynwysyddion yn rhy fach	75	22%
Problemau cynwysyddion	61	18%
Problemau Casglu	49	14%
Eisiau i fwy o ddeunyddiau gael eu hailgylchu	48	14%
Eisiau proffil gwasanaeth gwahanol	40	12%
Arall	33	10%
Ddim yn berthnasol	9	3%
Maint yr aelwyd	7	2%
Cyfyngiadau corfforol	7	2%
Lle ar gyfer storio cynwysyddion	7	2%
Pryderon ynghylch fermin/plâu	3	1%
Hylendid	2	1%
Yr amser/ymdrech sydd ei angen	2	1%
Ffrydiau gwastraff penodol i aelwydydd	1	0.3%
Diffyg gwybodaeth/dryswch	1	0.3%
Gwasanaethau Eraill yr ALl	1	0.3%
Gwasanaeth yn rhy gymhleth	1	0.3%

At ei gilydd, cododd 54% faterion yn ymwneud â chasgliadau yn trafod pam eu bod yn cael anhawster i ailgylchu. Roedd y rhain yn cynnwys bod y Bocs Troli yn rhy fach ar gyfer yr holl ddeunyddiau ailgylchadwy (22%), eu bod wedi cael problemau gyda'r Bocs Troli – yn gyffredinol, eu bod yn chwythu o gwmpas yn y gwynt a/neu'n cael eu difrodi'n hawdd – (18%), a'u bod wedi cael problemau casglu – yn bennaf

criwiau casglu ddim yn gwasanaethu casgliadau'n iawn neu'n difrodi cynwysyddion – (14%).

Roedd 14% o'r ymatebwyr eisiau mwy o ddeunyddiau gael eu hailgylchu ar garreg y drws, roedd nifer o'r rhain yn tynnu sylw at ffilm blastig, ac roedd eraill eisiau adfer casgliadau batris a thecstilau.

Teimlai 12% y byddai dull casglu gwahanol (fel arfer un bin ar gyfer casglu ailgylchu cymysg) yn gwneud ailgylchu'n haws.

Rhoddodd 10% o bobl resymau nad oeddent yn ffitio i gategorïau penodol, ac ychydig iawn o ymatebion cyfunol a gafodd y categorïau sy'n weddill.

4.5 Cwestiwn 5: Pa mor llawn yw eich blychau ailgylchu, bin bwyd a bin du pan fyddent yn cael eu casglu?

Roedd Cwestiwn 5 yn rhoi'r opsiynau canlynol ar gyfer ymateb (dangosir yr opsiynau a'r ymatebion yn Ffigur 4):

- 5.1. Blwch uchaf y troli ailgylchu (papur)
- 5.2. Blwch canol y troli ailgylchu (plastig, caniau)
- 5.3. Blwch gwaelod y troli ailgylchu (gwydr, cardbord)
- 5.4. Bin bwyd
- 5.5. Bin du

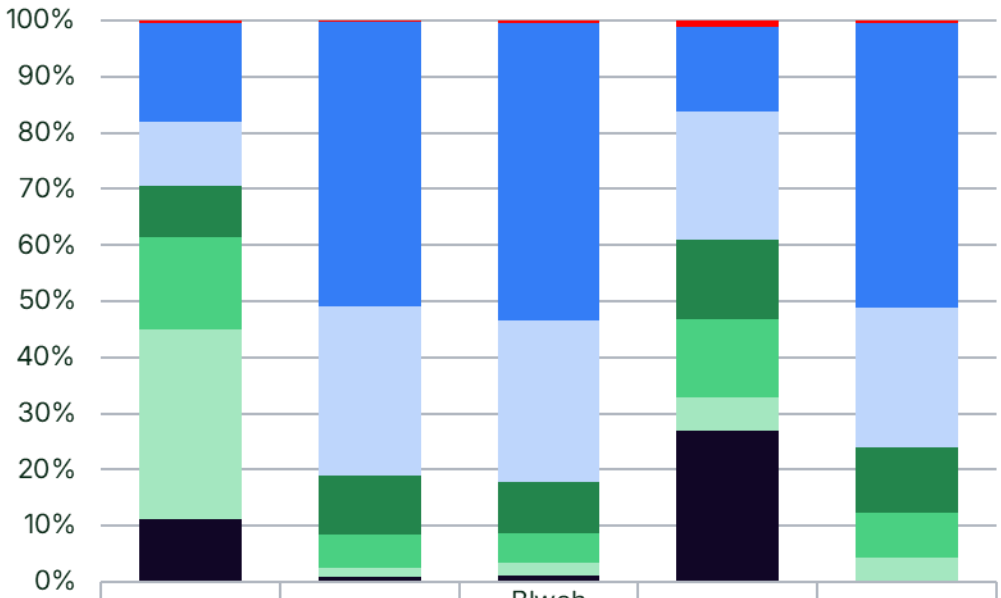

	Blwch uchaf y troli ailgylchu (papur)	Blwch canol y troli ailgylchu (plastig, caniau)	Blwch gwaelod y troli ailgylchu (gwydr, cardbord)	Bin bwyd	Bin du
Dim Ateb	0%	0%	0%	1%	0%
Llawn cyn y diwrnod casglu	18%	51%	53%	15%	51%
Llawn	11%	30%	29%	23%	25%
Tri chwarter llawn	9%	10%	9%	14%	12%
Hanner llawn	16%	6%	5%	14%	8%
Chwarter llawn neu lai	34%	1%	2%	6%	4%
Ddim yn ei defnyddio	11%	1%	1%	27%	0%

Ffigur 4: Pa mor llawn yw eich blychau ailgylchu, bin bwyd a bin du pan fyddent yn cael eu casglu?

4.5.1. Bocs Troli

Blwch Uchaf: Mae 29% o'r ymatebwyr yn nodi bod eu cynhwysydd papur yn llawn ar neu cyn eu diwrnod casglu. Er bod hyn yn is nag adrannau eraill y Bocs Troli, efallai ei fod yn arwydd bod symiau llai o bapur yn cael eu cynhyrchu o'i gymharu â deunyddiau ailgylchu sych eraill.

Blwch Canol: Mae 81% yn dweud bod eu cynhwysydd plastig a chaniau yn llawn ar neu cyn y diwrnod casglu. Mae dadansoddiad pellach o'r ymatebwyr hyn yn dangos bod 58% o'r rhain o aelwydydd â 3 neu lai o breswylwyr. Mae'n bosibl bod y nifer fawr o aelwydydd llai sy'n nodi problemau gyda'r capasiti sydd ar gael fod yn arwydd bod y Blwch Troli o bosibl yn rhy fach i gynnwys faint o ailgylchu sych a gynhyrchir gan y rhan fwyaf o aelwydydd.

Blwch Gwaelod: Dywedodd 82% o bobl fod eu cynhwysydd gwydr a chardbord yn llawn ar neu cyn eu diwrnod casglu. O'r rhain roedd 57% o aelwydydd o 3 neu lai. Mae'n bosibl bod y nifer fawr o aelwydydd llai sy'n nodi problemau gyda'r capasiti sydd ar gael fod yn arwydd bod y Bocs Troli o bosibl yn rhy fach i gynnwys faint o ailgylchu sych a gynhyrchir gan y rhan fwyaf o aelwydydd.

4.5.2. Gwastraff Bwyd

Dywedodd 23% o'r ymatebwyr fod eu bin bwyd yn llawn ar eu diwrnod casglu, a dim ond 15% o'r ymatebwyr ddywedodd fod eu bin yn llawn cyn y diwrnod casglu.

Ar y lefelau dal presennol, mae'n ymddangos bod y capasiti yn ddigonol i'r rhan fwyaf o aelwydydd.

Dywedodd 27% o'r ymatebwyr nad ydyn nhw'n defnyddio'r bin gwastraff bwyd.

4.5.3. Gwastraff Gweddilliol

Bin du: Nododd 76% o'r ymatebion fod biniau du yn llawn ar neu cyn eu diwrnod casglu.

O'r rhai a nododd fod eu biniau'n llawn ar eu diwrnod casglu, roedd 93% o aelwydydd ag 1-4 o breswylwyr.

O'r rhai a nododd fod eu biniau'n llawn cyn eu diwrnod casglu, roedd 79% o aelwydydd ag 1-4 o breswylwyr.

Rhai o'r rhesymau posibl pam mae cymaint o breswylwyr ar aelwydydd o bedwar neu lai yn dweud bod eu biniau eisoes yn llawn ar neu cyn y diwrnod casglu yw nad ydyn nhw'n defnyddio eu gwasanaeth ailgylchu a gwastraff bwyd wythnosol yn llawn, neu nad oes digon o le ganddynt yn eu Bocs Troli a'u bod yn gorfod gwaredu deunyddiau ailgylchadwy yn eu gwastraff gweddilliol.

4.5.4. Dadansoddiad oedran

Nododd dadansoddiad o lawnder cynwysyddion a adroddwyd yn ôl ystod oedran berthynas gyson rhwng oedran a pha mor llawn oedd cynwysyddion ar y diwrnod casglu. Ar draws pob ffrwd wastraff ac ailgylchu, roedd ymatebwyr iau yn gyffredinol yn dweud bod eu cynwysyddion yn llawnach o'i gymharu ag ymatebwyr hŷn. Roedd y duedd hon gryfaf ar gyfer y bin gwastraff gweddilliol du a chynwysyddion ailgylchu cymysg, lle'r oedd ymatebwyr 18-44 oed yn llawer mwy tebygol o nodi bod cynwysyddion yn "llawn" neu'n "llawn cyn diwrnod casglu". Roedd ymatebwyr 65 oed neu hŷn yn fwy tebygol o nodi mai dim ond rhannol lawn oedd eu cynwysyddion adeg casglu.

Mae'r canfyddiadau'n awgrymu y gallai aelwydydd iau gynhyrchu symiau uwch o wastraff gweddilliol a deunyddiau ailgylchu, a allai adlewyrchu gwahaniaethau ym meintiau aelwydydd, patrymau defnyddio, lefelau meddiannaeth, neu ddefnydd pecynwaith. Roedd y berthynas rhwng oedran a llawnder yn wannach ar gyfer ailgylchu papur nag ar gyfer ffrydiau gwastraff eraill, gan ddangos llai o amrywiad rhwng grwpiau oedran ar gyfer cyfeintiau papur. At ei gilydd, mae'r dadansoddiad yn dangos cysylltiad cymedrol ond cyson rhwng grwpiau oedran iau (18-44) a defnydd uwch o gynwysyddion a adroddir ar draws y system gasglu.

4.6 Cwestiwn 6: Ydych chi'n cytuno neu'n anghytuno â'r datganiad canlynol: "Byddai'r opsiynau storio ychwanegol wedi eu darparu gan Cyngor Sir Ynys Môn yn eich helpu i ailgylchu mwy"

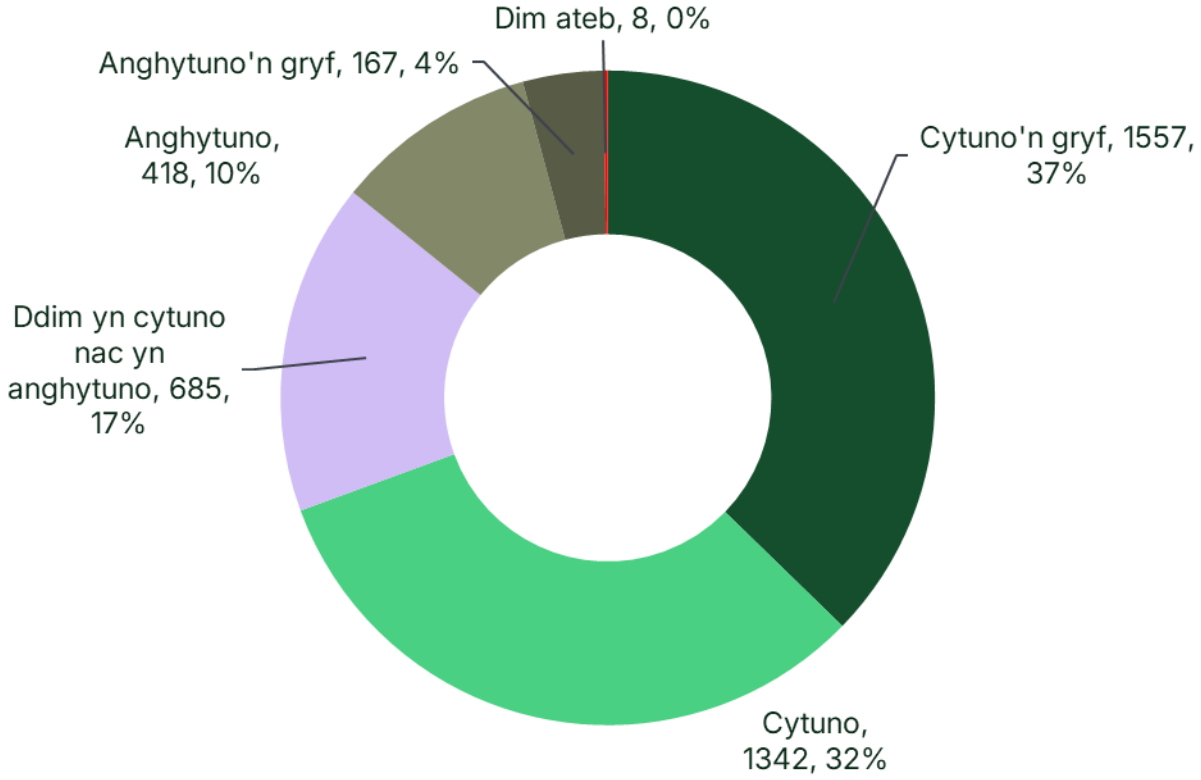

Ffigur 5: Byddai'r opsiynau storio ychwanegol wedi eu darparu gan Cyngor Sir Ynys Môn yn eich helpu i ailgylchu mwy

Dywedodd 69% o'r ymatebwyr y byddai mwy o gapasiti storio yn annog mwy o ailgylchu. Dylid nodi y byddai cynnydd yn y swm a ailgylchir yn arwain at ostyngiad cymesur mewn gwastraff gweddilliol, gan leihau'r pwysau ar gapasiti gwastraff gweddilliol.

4.7 Cwestiwn 7: Pam ydych chi'n teimlo na fyddech chi'n ailgylchu mwy pe bai Cyngor Sir Ynys Môn yn darparu opsiynau storio ychwanegol i chi ar gyfer eich ailgylchu?

Derbyniwyd 562 o ymatebion i'r cwestiwn hwn.

Tabl 3: Sylwadau eraill ar anawsterau ailgylchu

Categori	Cyfrif	%
Ailgylchu digon eisoes	165	29%
Cynwysyddion digonol	103	18%
Ddim yn berthnasol	73	13%
Arall	63	11%
Lle ar gyfer storio cynwysyddion	50	9%
Gormod o wastraff gweddilliol	33	6%
Eisiau i fwy o ddeunyddiau gael eu hailgylchu	31	6%
Eisiau proffil gwasanaeth gwahanol	14	2%
Problemau cynwysyddion	8	1%
Problemau gyda chasgliadau	7	1%
Addysg ac ymwybyddiaeth	5	1%
Maint yr aelwyd	3	1%
Hylendid	3	1%
Cyfyngiadau amser	3	1%
Gwasanaethau Gwastraff Eraill yr ALl	1	0.2%

Gofynnwyd i'r rhai a ddywedodd na fyddent yn ailgylchu mwy gydag opsiynau storio ychwanegol roi rhesymau pam. O'r 585 o ymatebion Anghytuno neu Anghytuno'n Gryf a dderbyniwyd, ymatebodd 562 o bobl i hyn.

Dywedodd 29% eu bod eisoes yn ailgylchu digon.

Dywedodd 18% fod y capasiti sydd ar gael o fewn y Bocs Troli yn ddigonol. Pan gawsant eu gwirio, roedd 81% o'r ymatebion hyn o gartrefi o 3 neu lai ac felly byddent yn cynhyrchu llai o ailgylchu na chartrefi mwy.

Dywedodd 9% na fyddai ganddyn nhw le ar gyfer storio ychwanegol. Dywedodd 6% fod ganddyn nhw ormod o wastraff gweddilliol, a dywedodd 6% arall eu bod nhw eisiau ystod ehangach o ddeunyddiau a gesglir o fewn ailgylchu ar garreg y drws.

Ystyriwyd nad oedd 13% o'r ymatebion yn berthnasol i'r cwestiwn ac roedd 11% pellach o'r ymatebion yn rhy benodol i'w categoreiddio ac fe'u dosbarthir fel Arall.

4.8 Cwestiwn 8: Ydych chi'n cefnogi neu'n gwrthwynebu newid y casgliad biniau du o bob 3 wythnos i bob 4 wythnos?

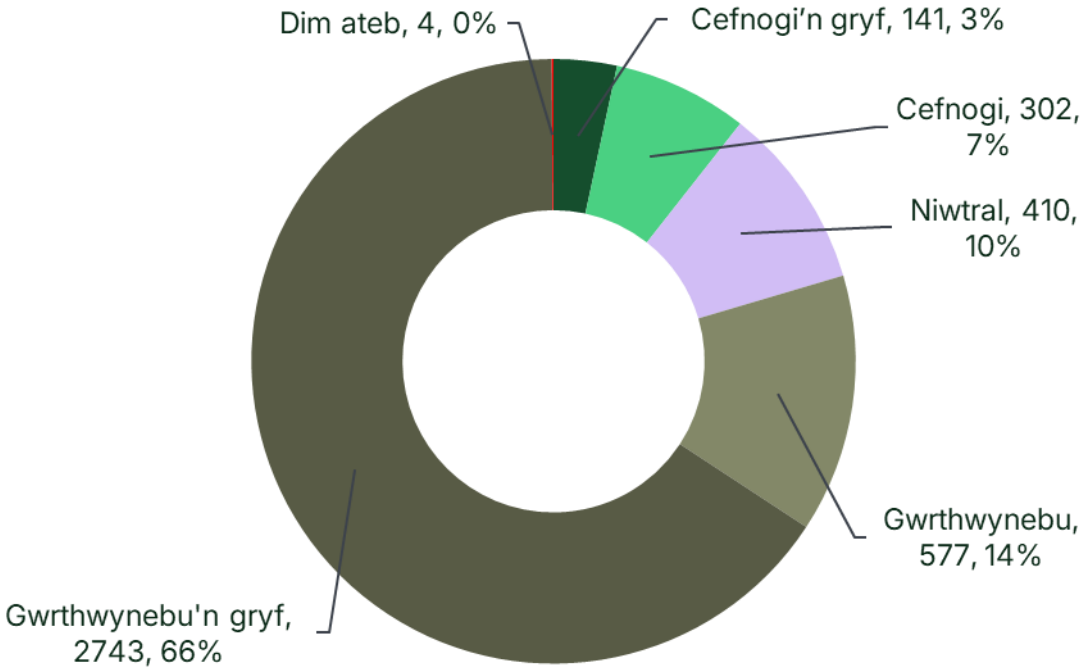

Ffigur 6: Ydych chi'n cefnogi neu'n gwrthwynebu newid y casgliad biniau du o bob 3 wythnos i bob 4 wythnos?

Ymatebodd 4,029 o bobl gyda 2,743 yn gwrthwynebu'n gryf a 577 yn gwrthwynebu – cyfanswm o 80% o'r holl ymatebion. Roedd 410 (10%) yn niwtral, a 443 (10%) naill ai'n cefnogi neu'n cefnogi'n gryf.

4.9 Cwestiwn 9: Pam ydych chi'n gwrthwynebu newid y casgliad biniau du o bob 3 wythnos i bob 4 wythnos?

Ymatebodd 3,245 i'r cwestiwn agored hwn a chrynhoir eu hadborth yn Nhabl 4 isod.

Tabl 4: Sylwadau eraill ar anawsterau ailgylchu

Categori	Cyfrif	%
Gormod o wastraff gweddilliol	1607	50%
Maint yr aelwyd	441	14%
Pryderon ynghylch cynnydd mewn tipio anghyfreithlon	261	8%
Hylendid	198	6%
Amlder casglu'n rhy hir	154	5%
Pryderon ynghylch fermin/plâu	123	4%
Cynwysyddion yn rhy fach	116	4%
Arall	101	3%
Treth y cyngor / torri costau	92	3%
Ffrydiau gwastraff penodol i aelwydydd	48	1%
Eisiau i fwy o ddeunyddiau gael eu hailgylchu	33	1%
Eisiau proffil gwasanaeth gwahanol	22	1%
Problemau gyda chasgliadau	12	0.4%
Addysg ac ymwybyddiaeth	12	0.4%
Gwasanaethau gwastraff eraill yr ALl	11	0.3%
Lle ar gyfer storio cynwysyddion	10	0.3%
Gwrthwynebiad cyffredinol	2	0.1%
Anghyfleustra	1	0.03%
Polisi cenedlaethol	1	0.03%

Gofynnwyd i'r rhai a oedd yn gwrthwynebu neu'n gwrthwynebu'n gryf pam. Derbyniwyd 3,462 o ymatebion i'r cwestiwn hwn – mwy na'r 3,320 a oedd yn gwrthwynebu neu'n gwrthwynebu'n gryf yng Nghwestiwn 8.

Dywedodd 50% fod ganddyn nhw ormod o wastraff gweddilliol. Bydd aelwydydd mwy yn naturiol yn cynhyrchu mwy o wastraff na rhai llai. Dangosodd dadansoddiad o'r ymatebion hyn fod 62% o'r bobl a ddywedodd fod ganddynt ormod o wastraff gweddilliol yn dod o aelwydydd o 3 neu lai. Er y gallai hyn fod yn arwydd y gall aelwydydd o bob maint gael trafferth gyda chapasiti gwastraff gweddilliol, mae yna hefyd botensial bod y pwyntiau a godwyd yn adran 4.5.3 uchod yn berthnasol, sy'n cynnwys aelwydydd ddim yn defnyddio eu gwasanaeth ailgylchu gwastraff bwyd yn llawn, a phroblemau capasiti Blwch Troli. Dylid nodi bod mwy na chwarter yr ymatebwyr (27%) wedi dweud nad ydynt yn defnyddio eu bin gwastraff bwyd.

Dywedodd 14% arall fod eu cartref yn rhy fawr i gydymffurfio â'r cyfyngiad – mae 13% o gartrefi yn y sir yn fwy na 5 neu fwy (StatsCymru, 2024). Fodd bynnag, dylid

cofio bod gan yr awdurdod gonsesiwn eisoes ar gael i gartrefi mwy gael bin gwastraff gweddilliol mwy ar yr aelwyd cyn belled â bod yr aelwyd yn gallu dangos ei bod yn cymryd rhan yn y gwasanaethau ailgylchu sych a gwastraff bwyd.

Roedd gan 8% bryderon ynghylch cynnydd mewn tipio anghyfreithlon. Nododd 6% broblemau hylendid. Teimlai 5% fod amlder y casgliadau yn rhy hir. Cododd 4% bryderon ynghylch fermin a phlâu (llygod mawr a gwylanod yn gyffredinol). Teimlai 4% fod y Bocs Troli yn rhy fach. Roedd 3% o'r atebion yn rhy benodol i'w categoreiddio ac yn dod o dan 'Arall'. Ailadroddodd 3% arall y gred bod y newid gwasanaeth yn seiliedig ar dorri costau gwasanaethau'r cyngor.

Nododd 1% fod ffrydiau gwastraff penodol i'r aelwyd yn broblem o ran naill ai capasiti neu hylendid. Gwastraff anifeiliaid anwes oedd hwn yn gyffredinol, er bod rhai'n cyfeirio at glytiau, ac mae casgliad dynodedig, ar wahân eisoes yn bodoli ar gyfer y ffrwd hon.

Roedd 1% hefyd yn dymuno i ystod ehangach o ddeunyddiau gael eu hailgylchu ar garreg y drws. Fel o'r blaen, roedd hyn yn ymwneud yn bennaf â ffilm blastig, er bod nifer o bobl eisiau adfer casgliadau batris a thecstilau.

Nododd 1% arall eu bod yn teimlo y byddai un bin gydag ailgylchu cymysg yn galluogi mwy o ailgylchu; fodd bynnag, mae sylfaen dystiolaeth helaeth[1] o ddata o bob cwr o'r DU sy'n dangos bod awdurdodau Cymru sydd â chyfyngiadau ailgylchu ar wahân a chyfyngiadau gweddilliol llym yn cyflawni'r symiau uchaf o ailgylchu sych a gwastraff bwyd o'r holl awdurdodau lleol ar draws y pedair gwlad.

4.9.1. Dadansoddiad Ystod Oedran

Pryder ar draws pob grŵp oedran oedd “Gormod o wastraff gweddilliol”, gan gyfrif am oddeutu 44-58% o’r ymatebion ym mhob categori oedran. Roedd yna hefyd rai patrymau sy'n gysylltiedig ag oedran:

- Roedd ymatebwyr rhwng 25 a 44 oed yn llawer mwy tebygol o godi pryderon ynghylch “Maint yr Aelwyd”, yn enwedig y rhai rhwng 35 a 44 oed.
- Roedd ymatebwyr hŷn (yn enwedig 65 oed neu hŷn) yn fwy tebygol o sôn am bryderon “Hylendid”. Cododd tua 12.6% o ymatebwyr 65 oed a hŷn broblemau hylendid, o'i gymharu â dim ond tua 3-5% mewn grwpiau oedran iau.
- Cynyddodd “Amlder Casglu yn Rhy Hir” yn gyson gydag oedran, gan awgrymu y gallai preswylwyr hŷn fod yn llai cyfforddus gyda chyfnodau storio hirach rhwng casgliadau.
- Codwyd “Cynwysyddion Rhy Fach” yn fwy cyffredin gan ymatebwyr 25-64 oed ac roedd yn llai cyffredin ymhlith ymatebwyr hŷn.

[1] Llywodraeth Cymru, *Glasbrint casgliadau,* 2025, Atodiad 3 (https://www.llyw.cymru/glasbrint-casgliadau-2025)

- Roedd “Pryderon Cynyddol ynghylch Tipio Anghyfreithlon” yn ymddangos yn gyson ar draws y rhan fwyaf o grwpiau oedran oedolion, tua 7-9% yn gyffredinol, sy'n dangos bod y pryder hwn yn cael ei rannu'n eang yn hytrach nag yn benodol i oedran.

Mae’n bosibl bod y dadansoddiad yn awgrymu bod rhesymau gwrthwynebiad yn cael eu llunio'n rhannol gan ffactorau cyfnod bywyd. Mae teuluoedd mewn grwpiau oedran canol yn fwy pryderus am symiau gwastraff a chapasiti aelwydydd, ac roedd trigolion hŷn yn fwy tebygol o ganolbwyntio ar hylendid, cysur, ac ymarferoldeb storio gwastraff gweddilliol am gyfnodau hirach.

4.10 Cwestiwn 10: Dywedwch wrthym am unrhyw bryderon, awgrymiadau neu amgylchiadau cartref a allai effeithio ar sut rydych chi'n ailgylchu a rheoli gwastraff.

Derbyniwyd 3,011 o ymatebion i'r cwestiwn hwn gyda chrynodeb eang o ymatebion yn Nhabl 5 isod.

Tabl 5: Sylwadau eraill ar anawsterau ailgylchu

Categori	Cyfrif	%
Cynwysyddion yn rhy fach	700	23%
Problemau cynwysyddion	250	8%
Eisiau i fwy o ddeunyddiau gael eu hailgylchu	244	8%
Proffil gwasanaeth gwahanol	205	7%
Arall	186	6%
Pryderon ynghylch cynnydd mewn tipio anghyfreithlon	157	5%
Problemau gyda chasgliadau	153	5%
Pryderon ynghylch fermin/plâu	151	5%
Gormod o wastraff gweddilliol	140	5%
Dim problemau	133	4%
Eraill ddim yn cymryd rhan	110	4%
Cardbord mawr	97	3%
Maint yr aelwyd	90	3%
Hylendid	70	2%
Addysg ac ymwybyddiaeth	69	2%
Ffrydiau gwastraff penodol i aelwydydd	55	2%
Lle ar gyfer storio cynwysyddion	55	2%
Gwasanaethau gwastraff eraill yr ALl	48	2%
Amlder casglu’n rhy hir	47	2%

Ddim yn berthnasol	37	1%
Polisi cenedlaethol	10	0.3%
Ailddefnyddio a thrwsio	3	0.1%
Diffyg lle storio	1	0.03%

O ran heriau a/neu broblemau gyda'r gwasanaeth:

Nododd 23% nad oedd gan y Bocs Troli ddigon o gapasiti (yn gyson â Chwestiwn 4). Cododd 8% broblemau gyda'r Bocs Troli (tywydd garw, difrod ac ati), ac roedd 8% arall eisiau casglu ystod ehangach o ddeunyddiau ar garreg y drws.

Rhestrodd 5% broblemau casglu, ac o'r rhain roedd 90 o'r 153 o ymatebion yn cynnwys un neu fwy o sylwadau yn ymwneud â sbwriel o ganlyniad i gasgliadau, cynwysyddion a ddychwelwyd wedi'u difrodi, anawsterau i'r deiliad tŷ drin cynwysyddion (oherwydd oedran/galluoedd corfforol).

Dywedodd 3% fod yr anallu i ailgylchu cardbord mawr yn rhwystr/pryder. At ei gilydd, mae problemau ynghylch casgliadau ailgylchu yn cyfateb i 47% o'r ymatebion.

Nododd 5% fod cynnydd mewn tipio anghyfreithlon yn bryder. Cododd 5% arall bryderon ynghylch fermin a phlâu. O'i gymharu â chwestiynau eraill roedd nifer yr ymatebwyr a ddywedodd fod ganddynt ormod o wastraff gweddilliol yn is, sef 5%.

Dywedodd 4% o’r ymatebwyr na fyddent yn cael unrhyw broblemau gyda chasgliadau bob 4 wythnos. Dywedodd 4% arall y byddent hwy eu hunain yn gallu cydymffurfio â chasgliadau bob 4 wythnos ond bod ganddynt bryderon na fyddai eraill – ac y byddai hyn yn arwain at broblemau eraill fel mwy o dipio anghyfreithlon neu fermin/plâu.

Roedd ymatebwyr a nododd maint yr aelwyd fel rhwystr neu bryder yn is, sef 3%, yn ogystal â phryderon hylendid, sef 2%.

Ymhlith eu hymatebion, cododd 11 o'r cyfranogwyr faterion yn ymwneud ag ansawdd y bagiau leinio cadi bwyd a gyflenwir.

4.11 Cwestiwn 11: Beth yw eich cod post? Mae hyn yn ein helpu i ddeall gwahanol dueddiadau mewn gwahanol rannau o Ynys Môn.

Rhoddodd 4053 o ymatebwyr fanylion cod post llawn neu rannol, gyda'r dosbarthiad yn cael ei ddangos yn Ffigur 7 isod.

Dangoswyd bod un ymateb yn Gaunton, Lloegr, a gadwyd oherwydd yr effaith ddibwys ar y dadansoddiad.

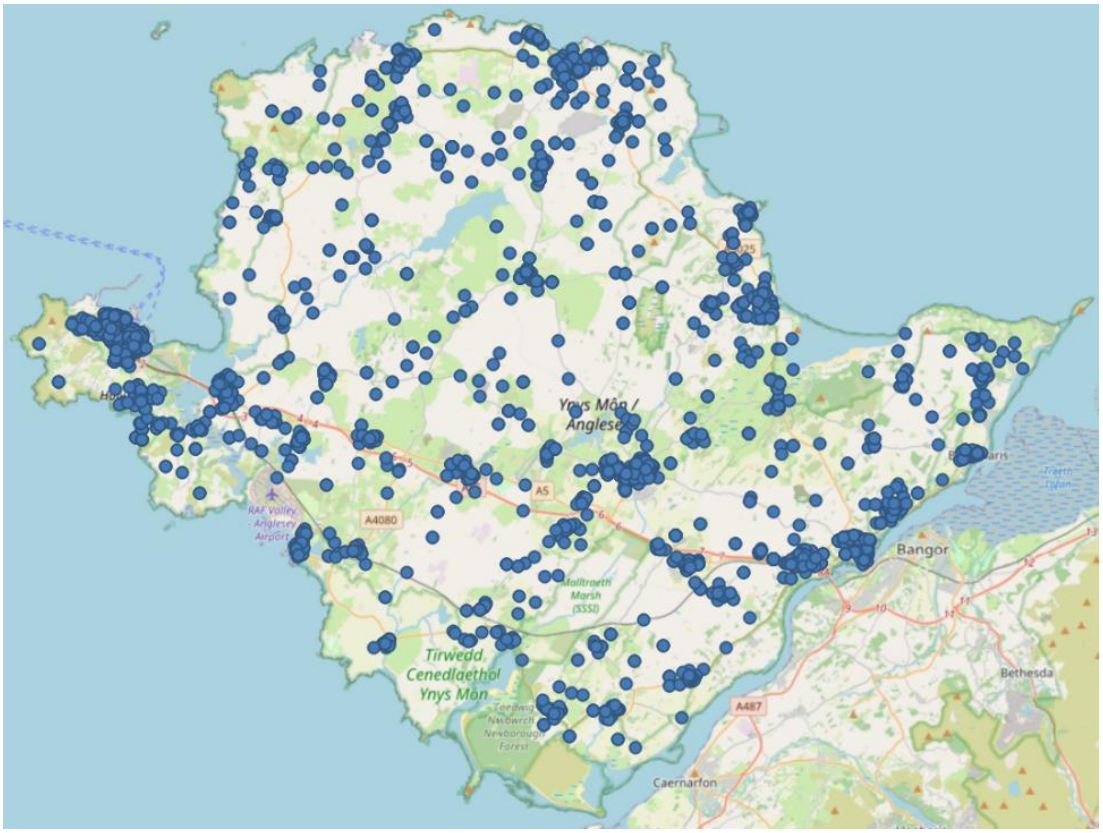

Ffigur 7: Dosbarthiad yr ymatebion

4.12 Cwestiwn 12: Faint o bobl sy'n byw yn eich cyfeiriad?

Crynhoir y data maint aelwydydd a roddwyd yn Ffigur 8 ar y dudalen ganlynol. Dywedodd dros hanner yr ymatebwyr fod 2-3 o bobl yn byw yn eu cyfeiriad ac roedd gan dros draean 4 neu fwy ar yr aelwyd.

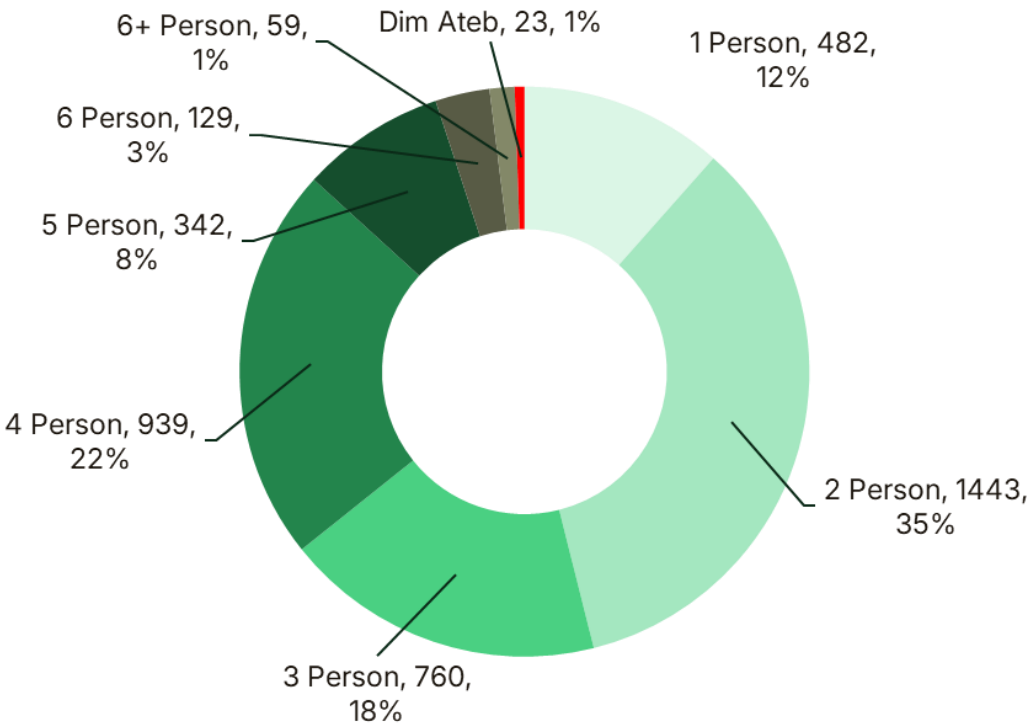

Ffigur 8: Faint o bobl sy'n byw yn eich cyfeiriad?

Cymharwyd y data maint aelwydydd â'r data demograffig diweddaraf sydd ar gael ar feintiau aelwydydd Ynys Môn (StatsCymru, 2024), er mwyn asesu cynrychiolaeth yr ymatebion i'r arolwg. Dangosir cyfran maint yr aelwydydd o ymatebion yr arolwg o'i gymharu â data StatsCymru yn Ffigur 9.

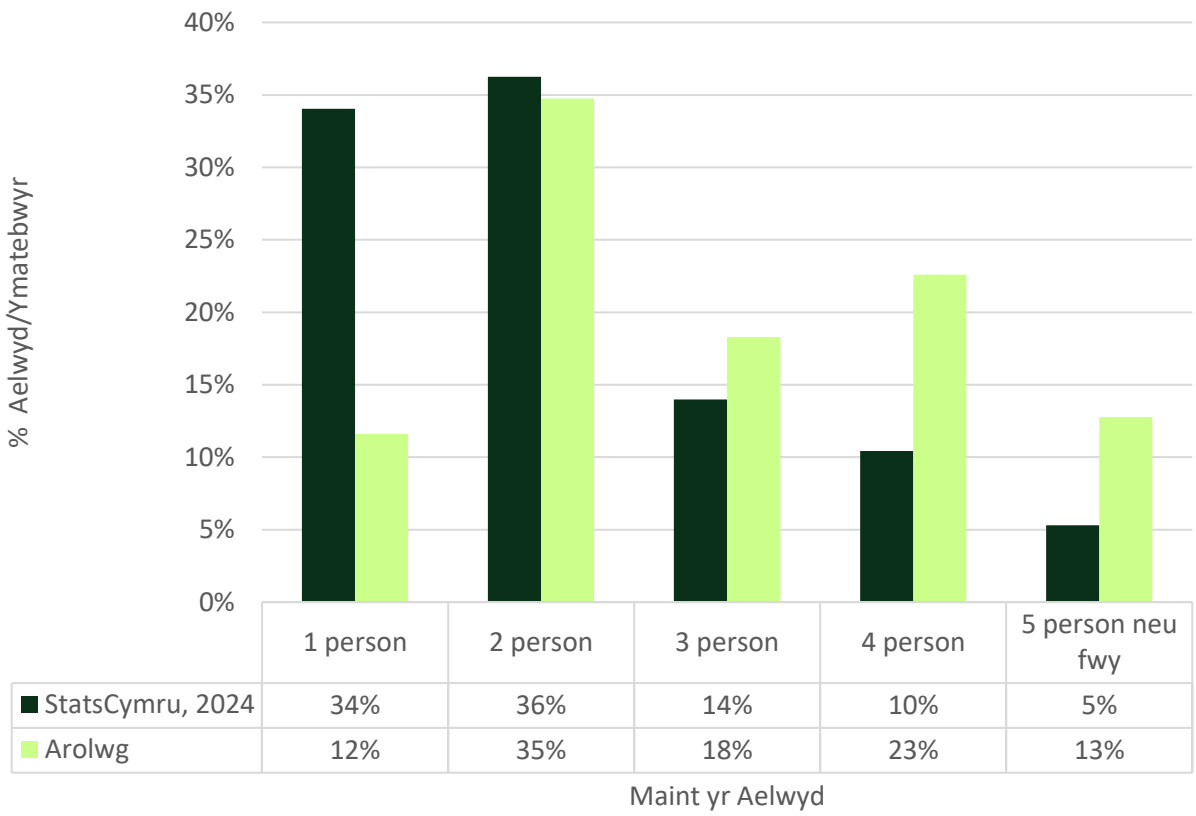

Ffigur 9: Cynrychioldeb maint aelwydydd yr arolwg

Mae'n dangos bod aelwydydd 1 person wedi'u tangynrychioli yn ymatebion yr arolwg – 12% o'r ymatebion o'i gymharu â 34% o gyfanswm yr aelwydydd yn yr ardal, gydag aelwydydd 4 a 5+ wedi'u gorgynrychioli'n helaeth, 23% a 13% o'i gymharu â 10% a 13% yn y drefn honno. Mae’n bosibl bod yr or-gynrychiolaeth hon o aelwydydd mwy a'r dan-gynrychiolaeth o aelwydydd llai yn gysylltiedig â natur y newid sy'n cael ei ymgynghori arno, gan fod gostyngiad mewn capasiti gweddilliol/amlder casglu yn debygol o gael ei ystyried gan aelwydydd mwy fel mwy o broblem – gan ysgogi ymatebion.

4.13 Cwestiwn 13: Beth yw eich ystod oedran?

Mae data oedran a roddwyd gan ymatebwyr wedi'i grynhoi yn Ffigur 10.

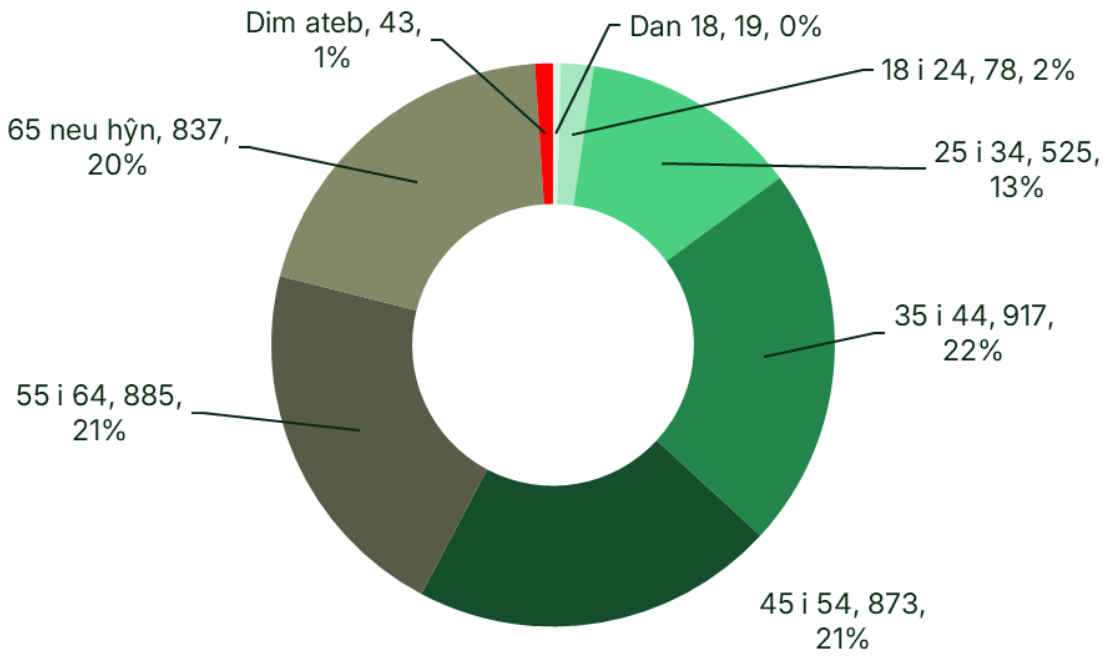

Ffigur 10: Beth yw eich ystod oedran?

Cynhaliwyd cymhariaeth o ddata oedran ymatebwyr a gyflenwyd gan ymatebwyr yn erbyn ystadegau oedran presennol ar gyfer Ynys Môn (StatsCymru, 2024) ac fe'i dangosir yn Ffigur 11.

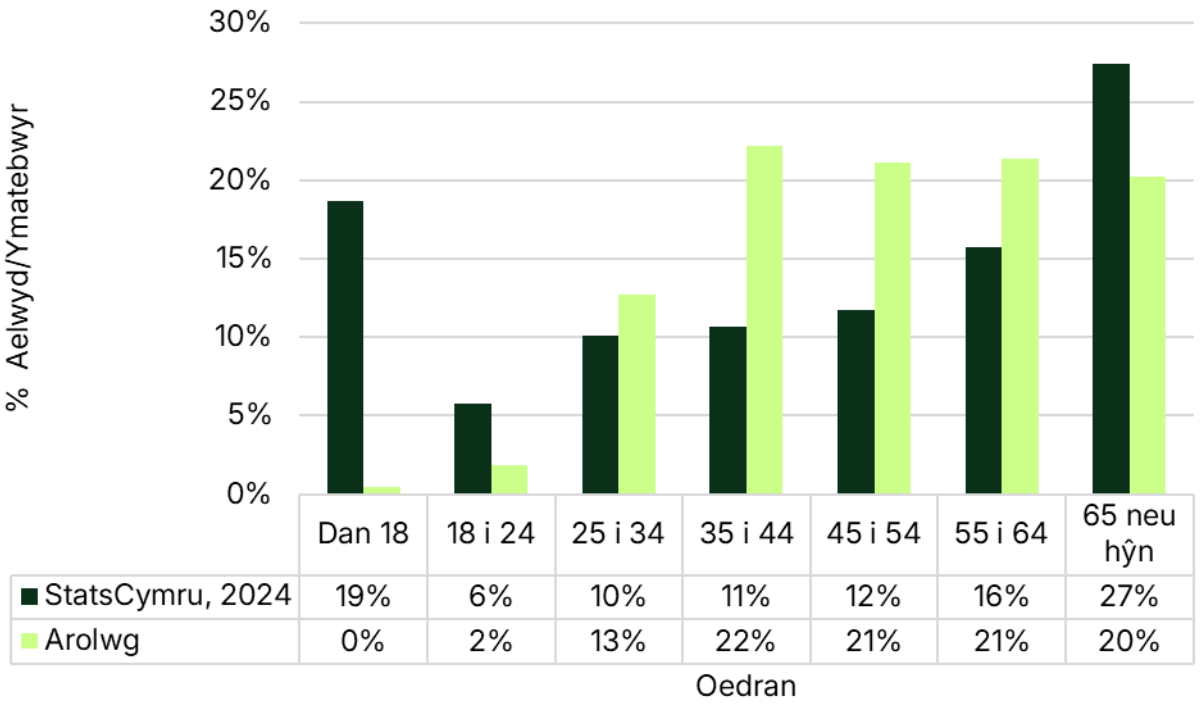

	Dan 18	18 i 24	25 i 34	35 i 44	45 i 54	55 i 64	65 neu hŷn
StatsCymru, 2024	19%	6%	10%	11%	12%	16%	27%
Arolwg	0%	2%	13%	22%	21%	21%	20%

Ffigur 11: Cynrychioldeb oedrannau yn yr arolwg

Mae'r canlyniadau'n dangos tuedd samplu cymedrol tuag at ymatebwyr 35–64 oed, gyda thangynrychiolaeth o oedolion iau a grwpiau oedran hŷn. Er y gall y dosbarthiad demograffig anghynrychioliadol hwn fod yn nodweddiadol o ymatebion gwirfoddol[2] i ymgynghoriad, gall ddylanwadu ar y canfyddiadau cyffredinol, yn enwedig lle mae agweddau ac ymddygiadau'n amrywio yn ôl oedran. Felly, dylid dehongli'r canfyddiadau fel rhai sy'n adlewyrchu barn aelwydydd o oedran gweithio yn well, a allai fel arfer fod yn ymwneud yn fwy â gweithgareddau rheoli gwastraff.

4.14 Cwestiwn 14: Ydych chi'n defnyddio unrhyw un o'r gwasanaethau hyn? Dewiswch bob un sy'n berthnasol i chi.

Roedd gan yr ymatebwyr y gwasanaethau canlynol i ddewis o'u plith:

- 14.1. Casglu â chymorth
- 14.2. Casglu clytiau plant.
- 14.3. Casglu gwastraff hylendid.
- 14.4. Dim ohonyn nhw.

Dangosir y canlyniadau yn Ffigur 12.

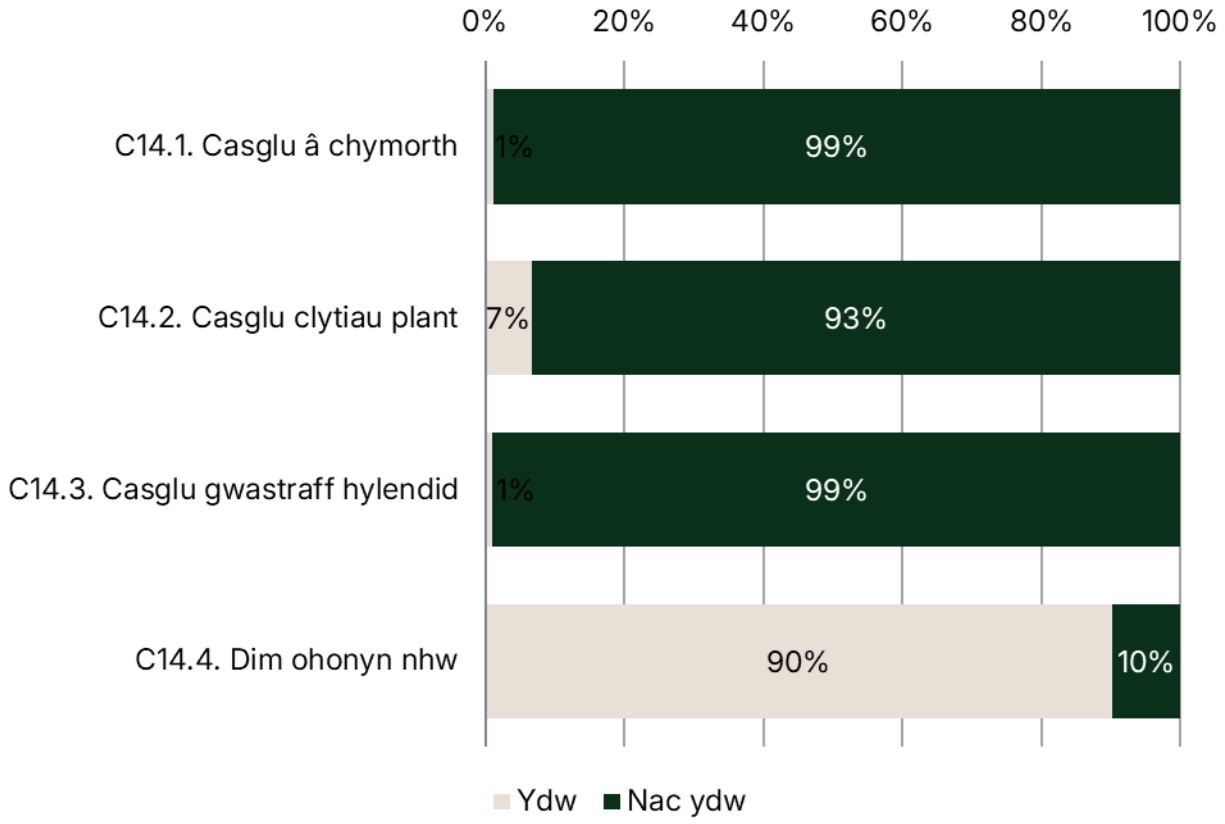

Ffigur 12: Pa wasanaeth ydych chi'n ei ddefnyddio?

[2] Groves et al., 2009; Canllawiau'r Swyddfa Ystadegau Gwladol ar ragfarn arolygon

Fel y gwelir, dim ond 10% o'r ymatebwyr a ddywedodd eu bod wedi defnyddio unrhyw un o'r gwasanaethau hyn.

4.15 Cwestiwn 15: Ydych chi'n credu y byddai unrhyw newidiadau i'r gwasanaeth ailgylchu a chasglu gwastraff yn effeithio ar y Gymraeg?

Cynhwyswyd cwestiwn ychwanegol yn gofyn i ymatebwyr eu barn ar yr effeithiau y gallai newidiadau i'r gwasanaeth casglu ailgylchu a gwastraff eu cael ar y Gymraeg. Gofynnwyd i’r ymatebwyr ystyried:

- Cyfleoedd i bobl ddefnyddio’r Gymraeg,
- Sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei thrin yr un fath â'r Saesneg,
- Sut y gellir cynyddu unrhyw effeithiau cadarnhaol ar y Gymraeg,
- Sut gellir gwella unrhyw effeithiau negyddol ar y Gymraeg.

Nid oedd y rhan fwyaf o’r ymatebwyr yn credu y byddai newidiadau i wasanaethau casglu gwastraff ac ailgylchu yn cael unrhyw effaith ar y Gymraeg, gyda llawer o ymatebwyr yn nodi “na”, “dim”, neu “dim effaith”, neu “ddim yn berthnasol” yn unig.

Pwysleisiodd nifer llai o ymatebwyr bwysigrwydd parhau i ddarparu gwybodaeth, arwyddion a chyfathrebiadau â chwsmeriaid yn y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â'r safonau presennol. Awgrymodd rhai ymatebwyr welliannau bach, fel labelu dwyieithog cliriach ar finiau, sicrhau bod staff sy'n siarad Cymraeg ar gael, neu ddefnyddio newidiadau i wasanaethau fel cyfle i hyrwyddo'r iaith drwy ei gweledded a'i defnyddio bob dydd. Mae'r ymatebion hyn yn dangos cefnogaeth gyffredinol i'r Gymraeg, ond o fewn cyd-destun cynnal y ddarpariaeth bresennol yn hytrach na'i chysylltu'n uniongyrchol â newidiadau i wasanaethau.

Nododd nifer fach o ymatebion effeithiau anuniongyrchol. Roedd y rhain yn tueddu i ganolbwyntio ar lai o gyfleoedd ar gyfer rhyngweithio achlysurol (e.e. llai o sgyrsiau gyda chriwiau casglu os yw gwasanaethau'n llai aml), effeithiau posibl ar gyflogaeth leol i siaradwyr Cymraeg, neu ffactorau economaidd-gymdeithasol ehangach fel newid yn y boblogaeth. Tynnodd nifer fach sylw hefyd at bryderon ehangach am y Gymraeg nad ydynt yn gysylltiedig â gwasanaethau gwastraff, megis pwysau tai neu newid demograffig.

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

Mae’r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg /
This document is also available in English

Templed asesu’r effaith ar gydraddoldeb a’r Gymraeg

Pwrpas y templed hwn yw llywio trafodaethau ynghylch cydraddoldeb a thegwch wrth ddatblygu ac adolygu prosiectau, polisïau, cynlluniau strategol a darparu gwasanaethau.

Dylai canlyniadau’r asesiad fod yn rhan ganolog o’r broses benderfynu. Felly, dylech gychwyn asesu effaith y cynnig ar y dechrau a rhoi sylw dyledus i’r canfyddiadau trwy gydol y broses ddatblygu.

Gallwch ddiweddaru’ch asesiad yn ôl yr angen wrth ddatblygu’r cynnig.

Am fwy o arweiniad, darllenwch y canllawiau sy’n gysylltiedig â’r templed yma (ar gael ar MonITor).

Teitl yr asesiad:Newid Posib i’r Gwasanaeth Ailgylchu/Gwastraff

Fersiwn	Dyddiad	Crynodeb o’r newidiadau
1	28/07/2026	Draft cyntaf
2	13/08/2026	Parhau i gasglu pob 3 wythnos gan ddefnyddio biniau llai

Y Cefndir

1. Beth sy’n cael ei asesu?

Sut y bydd newid posibl i'r gwasanaeth ailgylchu/casglu gwastraff yn effeithio ar ddeiliad tŷ. Y newidiadau sy'n cael eu hystyried yw:

- Darparu cynwysyddion ychwanegol dewisol ar ymyl y palmant i ailgylchu ailgylchu dros ben.
- Newidiadau i gyfluniad y blwch troli. Er mwyn lleihau didoli, byddai Cardbord a Phapur yn cael eu casglu gyda'i gilydd.
- Lleihau'r cyfaint wythnosol cyfartalog o wastraff 'bagiau du' sydd ar gael o 80litr i 60litr trwy newid biniau gwastraff gweddilliol (biniau du) o 240ltrs i 180ltrs. Bydd amlder casglu yn cael ei gadw ar 3 wythnos.
- Bydd angen seilwaith ychwanegol sylweddol yn safleoedd derbyn ailgylchu/gwastraff y Cyngor er mwyn prosesu ailgylchu ychwanegol.
- Adnewyddu'r fflyd casglu diesel presennol gyda cherbydau trydan i gyflwyno gwasanaeth carbon niwtral.

Y newidiadau a fyddai'n cael effaith uniongyrchol ar ddeiliad y tŷ yw cael cynwysyddion ymyl ymyl y ffordd ychwanegol dewisol, newidiadau i'r cyfluniad blwch troli a newid y biniau du o finiau 240ltrs i finiau 180ltr.

2. A yw’r cynnig yma’n un newydd neu’n un sy’n bodoli eisoes?

Newydd

3. Beth yw nodau a phwrpas y cynnig yma?

Nod y newidiadau posibl yw cynyddu cyfradd ailgylchu Ynys Môn i 70%+. Rhaid i bob Cyngor gyrraedd targedau ailgylchu Llywodraeth Cymru o 70% neu wynebu cosbau ariannol.

Mae ymrwymiad clir yng Nghynllun y Cyngor 2023-2028 i sefydlu cyfradd ailgylchu gwastraff o 70% ac mae Blaenoriaeth Allweddol 2 Cynllun Strategol Adnoddau ac Ailgylchu'r Cyngor yn ymrwymo i gynyddu cyfraddau ailgylchu Ynys Môn.

Mae tystiolaeth hanesyddol wedi profi bod rhoi mwy o gyfleoedd i ddeiliaid tai ailgylchu, ynghyd â chyfyngu'r lle sydd ar gael ar gyfer gwastraff math 'bag du' wedi cynyddu cyfraddau ailgylchu yn sylweddol.

4. Pwy sy’n gyfrifol am y cynnig sy’n cael ei asesu?

Prif Swyddog Rheoli Gwastraff

5. Pwy yw’r swyddog arweiniol ar gyfer cynnal yr asesiad yma?

Uwch Swyddog Rheoli Gwastraff

6. Pwy arall sy'n cymryd rhan yn yr asesiad yma?

• Pennaeth y Gwasanaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo. • Rheolwr Strategaeth Gwasanaeth a Busnes. • Rheolwr Polisi a'r Gymraeg. • Mae ymgynghoriad cyhoeddus 6 wythnos ar newid posibl i'r gwasanaeth wedi cael ei gynnal rhwng Ionawr a Mawrth 2026. Mae'r canlyniad wedi siapio'r AEA hwn.

7. Oes yna gyswllt rhwng y cynnig yma a meysydd gwaith eraill? Er enghraifft, oes yna unrhyw gynigion neu bolisiau eraill y dylech eu cymryd i ystyriaeth wrth asesu'r effaith?

Ydi- mae'r cynnig hwn yn gyson â Chynllun y Cyngor 2023-28 a Chynllun Strategol Adnoddau ac Ailgylchu 2024-29. Mae'r cynnig hefyd yn cyd-fynd â'r Hierarchaeth Gwastraff ac uchelgeisiau Llywodraeth Cymru a nodir yn y Strategaeth Tu Hwnt i Ailgylchu.

8. A yw'r cynnig yn berthnasol i sut mae'r Cyngor yn cydymffurfio â dyletswydd gyffredinol y sector gyhoeddus mewn perthynas â'r grwpiau sy'n cael eu gwarchod gan y Ddeddf Cydraddoldeb 2010? Fel rheol, mae unrhyw gynnig sy'n cael effaith ar bobl yn debygol o fod yn berthnasol.

☒Ydi
☐ Nac ydi

Os ydych o'r farn NAD yw'r cynnig yn berthnasol, mae'n bwysig eich bod yn gallu cyfiawnhau'r penderfyniad ac yn cofnodi'r rhesymau.

9. A yw'r cynnig yn benderfyniad strategol? Os hynny, mae'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol yn berthnasol – mae mwy o fanylion am hyn ar gael yn Atodiad 1.

Ydi

10. Pwy fyddai'n cael eu heffeithio gan y cynnig, a hynny'n negyddol neu'n gadarnhaol ac yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol?

Preswylwyr, Staff y Cyngor, Biffa (Contractwr).

Yr Iaith Gymraeg

Er mwyn eich helpu i ateb cwestiynau 11-14, mae'r canllawiau asesu effaith corfforaethol yn rhestru cyfres o gwestiynau y dylech eu hystyried wrth edrych ar sut bydd y cynnig yn cael effaith ar y Gymraeg yn gyffredinol. Bydd y graddau y mae'r cwestiynau hyn yn berthnasol yn dibynnu ar y cynnig dan sylw. Fodd bynnag, **bydd angen cynnal asesiad mwy cynhwysfawr o'r effaith ar y Gymraeg os**:

- rydych yn edrych ar brif bolisiau, strategaethau, cynlluniau neu ganllawiau'r Cyngor; neu
- yw eich ymateb cychwynnol i'r cwestiynau uchod yn codi unrhyw bryderon neu dystiolaeth sy'n awgrymu y byddai'r cynnig yn trîn y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg neu'n effeithio'n negyddol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg.

Mae templed ar wahân a dogfen gyngor arferion da Comisiynydd y Gymraeg ar gael ar MonITor.

11. A yw'r cynnig yma'n sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrîn yn llai ffafriol na'r Saesneg yn unol â Pholisi Iaith Gymraeg y Cyngor?

Ydi – bydd yr holl gyfathrebu cyhoeddus a deunyddiau sy'n ymwneud â'r cynnig yn cydymffurfio â safonau'r Gymraeg a pholisi iaith Gymraeg y Cyngor.

12. Oes cyfle yma i gynnig mwy o gyfleoedd i bobl ddysgu a/neu ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau dydd i ddydd?

Na

13. A fydd y maes gwaith yma'n gwneud cynnig rhagweithiol i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg i ddefnyddwyr?

Ydi – bydd yr holl gyfathrebu cyhoeddus a deunyddiau sy'n ymwneud â'r cynnig yn cydymffurfio â safonau'r Gymraeg a pholisi iaith Gymraeg y Cyngor.

14. A fydd y cynnig hwn yn debygol o warchod a hyrwyddo'r Gymraeg o fewn y gymuned?

Na

Hawliau Dynol

Mae'r 16 hawl sylfaenol wedi'u rhestru yn Atodiad 2.

15. Oes yna unrhyw faterion sydd angen ystyriaeth o ran hawliau dynol? Os oes, beth yw'r materion yma? Er enghraifft, a fyddai'r cynnig yn arwain at fethu â diogelu'r hawl i breifatrwydd?

Nid oes unrhyw faterion hawliau dynol wedi'u nodi.

Llesiant cenedlaethau'r dyfodol

Mae disgrifiadau o'r nodau llesiant wedi'u rhestru yn Atodiad 3.

16. A yw'r cynnig yn cyflawni unrhyw rai o'r saith nod llesiant cenedlaethol a amlinellir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015?

☒Cymru lewyrchus
☒Cymru gydnerth
☒Cymru iachach
☒Cymru sy'n fwy cyfartal
☒Cymru o gymunedau cydlynus
☒Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
☒Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Y Lluoedd Arfog

Rhaid i gynghorau roi sylw dyledus i effaith eu cynigion ar y rhai sy'n gwasanaethu neu sydd wedi gwasanaethu yn y lluoedd arfog, ynghyd â'u teuluoedd. Mae rhai enghreifftiau o faterion i'w hystyried ar gael yn Atodiad 4.

17. A fydd y cynnig hwn yn debygol o gael effaith ar y rhai sy'n gwasanaethu neu sydd wedi gwasanaethu yn y lluoedd arfog? Os hynny, beth yw'r effaith ac oes modd ei liniaru?

Na

Ymgysylltu, ymgynghori a thystiolaeth

Mae rhestr wirio cyn ymgysylltu ac ymgynghori ar gael ar MonITor.

18. Beth sydd wedi ei wneud hyd yn hyn o ran ymgysylltu ac ymgynghori mewn perthynas â'r cynnig yma?

Cynhaliwyd ymgynghoriad am 6 wythnos yn ystod Ionawr-Chwefror 2026 i gasglu barn preswylwyr. Cwblhawyd asesiad effaith ar effaith casgliad biniau du 4 wythnos ym mis Ionawr 2026. Mae hwn yn newid i'r asesiad effaith blaenorol gan mai'r newid arfaethedig bellach yw cyfnewid y biniau du presennol am finiau llai a chadw'r amlder casglu bob 3 wythnos.

I gwrdd â gofynion safonau'r Gymraeg, pan yn cyhoeddi dogfennau ymgynghori, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch effeithiau'r cynnig ar y Gymraeg. Mae geiriad safonol ar gael yn y canllawiau sy'n gysylltiedig â'r templed hwn.

19. Ydych chi wedi, neu'n bwriadu, gofyn cwestiynau am yr effeithiau ar yr iaith Gymraeg fel rhan o'r ymgynghoriad?

☒Do / Ydw
☐ Naddo / Nac ydw

20. Pa wybodaeth arall ydych chi wedi ei ddefnyddio fel rhan o'ch asesiad? Rhestrwch unrhyw adroddiadau, gwefannau ayyb a ddefnyddiwyd.

Gallwch nodi eich canfyddiadau o dan y grwpiau perthnasol wrth ateb cwestiwn 22 isod.

Ymgynghori ag awdurdodau lleol eraill

21. Oes yna unrhyw fylchau yn y wybodaeth a gasglwyd hyd yma? Os oes, sut fydd y rhain yn cael sylw?

Dim un wedi'i nodi

Yr effaith debygol a chamau lliniaru

22. Nodwch isod unrhyw effaith debygol ar y grwpiau unigol a pha gamau y gellir eu cymryd i leihau effeithiau negyddol neu atgyfnerthu effeithiau cadarnhaol.

Oed: ☐ Negyddol ☒Cadarnhaol ☒Dim effaith

Hawliau plant – Mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yn gytundeb rhyngwladol sy'n gwarchod hawliau dynol plant o dan 18 oed. Os yw eich cynnig yn berthnasol i blant, fe'ch cynghorir i roi sylw dyledus i'r hawliau hyn fel rhan o'ch asesiad effaith. Mae mwy o wybodaeth ar gael yn y canllawiau sy'n cydfynd â'r templed yma (ar gael ar MonITor - tud 10).

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Gallai newidiadau i'r cyfluniad trolibocs gael effaith gadarnhaol ar ddeiliaid tai hŷn gan y bydd casglu'r Cardbord a'r Papur gyda'i gilydd yn y blwch uchaf yn gwneud cymryd rhan yn haws gan fod angen llai o ddidoli.

Mae'r cynhwysydd ychwanegol ar ymyl y palmant ar gyfer ailgylchu gormodol yn ddewisol ac os nad yw'r deiliad tŷ yn cynhyrchu llawer o ailgylchu ychwanegol, yna ni fydd angen iddynt osod cynhwysydd ychwanegol allan i'w gasglu.

Anawsterau posibl wrth gael gafael ar wybodaeth e.e. pobl â nam ar eu golwg neu ddiffyg dealltwriaeth o wybodaeth am newidiadau gwasanaeth. Byddai'r cynllun cyfathrebu yn cael ei gwblhau a rhoddir ystyriaeth i ddeiliaid tai hŷn h.y. byddai sesiwn galw heibio yn cael ei drefnu i sicrhau bod deiliaid tai sydd â llai o wybodaeth/mynediad TG yn cael eu hysbysu am y newidiadau.

Gan fod amlder y casglu yn cael ei gadw yr un fath, mae'r effaith "ar lawr gwlad" i'r cyhoedd yn lleiaf gan na fydd unrhyw newid sylweddol i'r rownd gasglu yn cael ei wneud.

Anabledd: ☒Negyddol ☒Cadarnhaol ☒Dim effaith

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Gallai newidiadau i'r cyfluniad trolibocs gael effaith gadarnhaol ar ddeiliaid tai ag anableddau gan y bydd casglu'r Cardbord a'r Papur gyda'i gilydd yn y blwch uchaf yn gwneud cymryd rhan yn haws gan fod angen llai o ddidoli.

Mae'r cynhwysydd ychwanegol ar ochr y ffordd ar gyfer ailgylchu gormodol yn debygol o fod yn sach wedi'i bwysoli y gall rhai ag anableddau corfforol ei chael yn anodd ei gario. Fodd bynnag, mae'r cynwysyddion ychwanegol hyn yn ddewisol ac os nad yw'r deiliad tŷ yn cynhyrchu llawer o ailgylchu, yna ni fydd angen iddynt roi cynhwysydd ychwanegol allan i'w gasglu. Gallai cael cynhwysydd ychwanegol dewisol i'w ailgylchu hefyd fod o fudd i unrhyw un sydd â symiau mawr o wastraff meddygol wedi'i ddosbarthu mewn deunydd pacio ailgylchadwy (e.e. offer dialysis cartref). Efallai y bydd deiliaid tai ag anabledd corfforol yn gymwys i gael gwasanaeth casglu â chymorth a allai negyddu'r gofyniad i gario'r cynhwysydd ychwanegol.

Anawsterau posibl wrth gael gafael ar wybodaeth e.e. pobl â nam ar eu golwg neu ddiffyg dealltwriaeth o wybodaeth am newidiadau gwasanaeth. Byddai'r cynllun cyfathrebu yn cael ei gwblhau a rhoddir ystyriaeth i ddeiliaid tai ag anableddau h.y. byddai sesiwn galw heibio yn cael ei threfnu i sicrhau bod deiliaid tai sydd â llai o wybodaeth/mynediad TG yn cael eu hysbysu am y newidiadau a bydd taflen wybodaeth bapur yn cael ei phostio i aelwydydd ar Ynys Môn.

Gan fod amlder y casglu yn cael ei gadw yr un fath, mae'r effaith "ar lawr gwlad" i'r cyhoedd yn lleiaf gan na fydd unrhyw newid sylweddol i'r rownd gasglu yn cael ei wneud.

Rhyw: ☐ Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Ni ddylai'r gallu i gael mynediad at a defnyddio'r gwasanaethau arfaethedig newydd effeithio'n andwyol ar y nodwedd warchodedig hon.

Ailbennu rhywedd: ☐ Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Ni ddylai'r gallu i gael mynediad at a defnyddio'r gwasanaethau arfaethedig newydd effeithio'n andwyol ar y nodwedd warchodedig hon.

Beichiogrwydd a mamolaeth:
☒Negyddol ☒Cadarnhaol ☒Dim effaith

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Mae'n debygol y bydd y cynhwysydd ymyl palmant ychwanegol ar gyfer ailgylchu gormodol yn sach wedi'i bwysoli y gall rhai mamau beichiog neu newydd ei chael yn anodd ei gario. Fodd bynnag, mae'r cynwysyddion ychwanegol hyn yn ddewisol ac os nad yw'r deiliad tŷ yn cynhyrchu llawer o ailgylchu, yna ni fydd angen iddynt roi cynhwysydd ychwanegol allan i'w gasglu.
Bydd biniau llai 180l yn ysgafnach a dylent ei gwneud hi'n haws i famau beichiog a newydd symud y biniau na'r biniau mwy presennol.

Hil (yn cynnwys ethnigrwydd a chenedligrwydd):
☒Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Mae'n debygol y bydd y cynhwysydd ymyl palmant ychwanegol ar gyfer ailgylchu gormodol yn sach wedi'i bwysoli y gall rhai mamau beichiog neu newydd ei chael yn anodd ei gario. Fodd bynnag, mae'r cynwysyddion ychwanegol hyn yn ddewisol ac os nad yw'r deiliad tŷ yn cynhyrchu llawer o ailgylchu, yna ni fydd angen iddynt roi cynhwysydd ychwanegol allan i'w gasglu.
Bydd biniau llai 180l yn ysgafnach a dylent ei gwneud hi'n haws i famau beichiog a newydd symud y biniau na'r biniau mwy presennol.

Crefydd neu gred: ☐ Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Ni ddylai'r gallu i gael mynediad at a defnyddio'r gwasanaethau arfaethedig newydd effeithio'n andwyol ar y nodwedd warchodedig hon.

Cyfeiriadedd rhywiol: ☐ Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Ni ddylai'r gallu i gael mynediad at a defnyddio'r gwasanaethau arfaethedig newydd effeithio'n andwyol ar y nodwedd warchodedig hon.

Priodas neu bartneriaeth sifil:
☐ Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith

Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd: Ni ddylai'r gallu i gael mynediad at a defnyddio'r gwasanaethau arfaethedig newydd effeithio'n andwyol ar y nodwedd warchodedig hon.

Y Gymraeg: ☐ Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd: Ni ddylai'r gallu i gael mynediad at a defnyddio'r gwasanaethau arfaethedig newydd effeithio'n andwyol ar y nodwedd warchodedig hon..

Hawliau dynol: ☐ Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd: Ni ddylai'r gallu i gael mynediad at a defnyddio'r gwasanaethau arfaethedig newydd effeithio'n andwyol ar y nodwedd warchodedig hon.

Unrhyw fater perthnasol arall: ☐ Negyddol ☐ Cadarnhaol ☒Dim effaith Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau pellach y gellir eu cymryd:

Y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol: Cwblhewch y rhan isod os yw'r cynnig yn fater strategol (mae mwy o fanylion am y ddyletswydd ar gael yn Atodiad 1)

A yw'r cynnig yn debygol o achosi anghydraddoldebau o ran canlyniadau oherwydd anfantais economaidd-gymdeithasol? ☐ Ydi ☒Nac ydi Rhowch resymau (yn cynnwys tystiolaeth i gefnogi'r canfyddiadau) a nodwch unrhyw gamau i liniaru unrhyw effaith negyddol):

DS: Mae cysylltiadau clir rhwng camwahaniaethu ac anfantais cymdeithasol. Os daw unrhyw faterion o'r fath i'r amlwg wrth asesu cynigion sydd ddim yn rai strategol,

dylech roi ystyriaeth ddyledus iddynt a'u cofnodi uchod o dan y grwp gwarchodedig perthnasol, neu o dan 'unrhyw fater perthnasol arall'.

Casgliadau

23. Nodwch y prif effeithiau negyddol sydd wedi'u hadnabod a sut y bwriedir eu lluniaru (sef crynodeb o'r atebion perthnasol i gwestiwn 22).

Gallai tystiolaeth o effaith negyddol wneud y cynnig yn anghyfreithlon. Os ydych chi wedi adnabod effaith negyddol sylweddol, dylech ystyried os oes modd cario 'mlaen gyda'r cynnig ar yr adeg yma.

Nid oes unrhyw effaith negyddol sylweddol wedi'i nodi yn yr asesiad effaith hwn gan fod y newid ar lawr gwlad i'r cyhoedd yn fach. Bydd y newidiadau i rowndiau casglu a dyddiadau casglu yn fach ac mae'r newidiadau i'r casgliad ailgylchu wedi tynnu sylw at y bydd y newid yn gadarnhaol. Gall mynediad at wybodaeth am newidiadau posibl i'r gwasanaeth fod yn anoddach i bobl â nam ar eu golwg a meddyliol a'r rhai nad Saesneg neu Gymraeg yw eu hiaith gyntaf (nodweddion gwarchodedig anabledd a hil). Gellir lliniaru'r effaith hon trwy Gynllun Cyfathrebu clir.

24. Disgrifiwch unrhyw gamau a gymerwyd, neu a fwriedir eu cymryd, i wneud y mwyaf o hyrwyddo:

    - cydraddoldeb
    - y Gymraeg,
    - llesiant cenedlaethau'r dyfodol

    ac, os yn berthnasol, unrhyw gamau i wella canlyniadau i'r rhai sy'n wynebu anfantais economaidd gymdeithasol (sef crynodeb o'r atebion perthnasol i gwestiwn 22).

Bydd yr holl ddeunyddiau a gwasanaethau sy'n ymwneud â'r cynnig yn cydymffurfio â deddfwriaeth a gofynion polisi perthnasol.

25. A fyddai unrhyw elfen o'r cynnig yn mynd yn groes i nodau llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015? (Wedi'u rhestru yn Atodiad 3)?

Na

26. A oes angen edrych ar beth gellid ei wneud yn wahanol, neu ail-ystyried y cynnig yn gyfan-gwbl?

27. Oes yna strategaeth ar gyfer delio efo unrhyw effeithiau sydd ddim yn anghyfreithlon ond nid oes modd eu hosgoi nag eu lliniaru?

Dim yn berthnasol

Canlyniad yr asesiad

Mae pedwar canlyniad posibl (mae mwy o fanylion ar gael yn ein canllawiau):

☐ **Dim newid mawr:**
Mae'r asesiad yn dangos bod y cynnig yn gadarn. Nid yw'r dystiolaeth yn dangos unrhyw botensial am wahaniaethu nac effaith niweidiol. Cymerwyd pob cyfle i hyrwyddo cydraddoldeb a meithrin cysylltiadau da, yn amodol ar fonitro ac adolygu parhaus.

☐ **Addasu'r cynnig:**
Mae'r asesiad yn amlygu problemau posibl neu gyfleoedd a fethwyd. Addaswyd y cynnig i oresgyn rhwystrau a/neu hyrwyddo cydraddoldeb yn well.

☒ **Parhau â'r cynnig:**
Mae'r asesiad yn amlygu'r potensial am effaith niweidiol neu gyfleoedd a fethwyd i hyrwyddo cydraddoldeb. Rydych wedi amlinellu'n glir y cyfiawnhad dros barhau â fo. Rydych wedi cynnwys cyfiawnhad yn yr asesiad ac mae'r cyfiawnhad yn unol â'r ddyletswydd i roi ystyriaeth briodol.

☐ **Atal a dileu'r cynnig:**
Mae'r cynnig yn dangos gwahaniaethu anghyfreithlon gwirioneddol neu bosibl. Bydd y cynnig yn cael ei ddileu neu ei newid.

Cymeradwyo'r cynnig

Rhaid i'r sawl sy'n gwneud y penderfyniadau terfynol gael digon o wybodaeth am ganlyniad yr asesiad a rhaid iddynt ystyried y wybodaeth hon yn llawn drwy gydol y broses o wneud penderfyniadau.

28. A fydd y cynnig yn cael ei fabwysiadu / anfon ymlaen am gymeradwyaeth? Pwy fydd yn gwneud y penderfyniad?

Cyngor Sir llawn

29. Oes yna drefniadau monitro mewn lle? Beth yw'r trefniadau hynny?

Bydd y penderfyniad yn destun craffu gan Bwyllgor Sgriwtini'r Cyngor. Mae'n annhebygol y bydd unrhyw newid i'r gwasanaeth casglu gwastraff ac ailgylchu a fydd yn effeithio ar ddeiliaid tai am tua 3 blynedd ar ôl i'r penderfyniad gael ei wneud.

Cynllun gweithredu

Rhowch fanylion yma am unrhyw weithrediadau sydd wedi'u cynllunio yn dilyn cwblhau'r asesiad. Dylid cynnwys unrhyw newidiadau a wnaed i leihau neu ddileu effaith negyddol tebygol neu wirioneddol, ynghyd ag unrhyw drefniadau i gasglu data neu wneud gwaith ymchwil pellach.

Cyf	Gweithred	Swyddog arweiniol	Amserlen

Atodiad 1 - Y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

Beth yw'r Ddyletswydd?

Y nod cyffredinol yw sicrhau gwell canlyniadau i'r rheini sy'n dioddef anfantais economaidd-gymdeithasol. Wrth wneud penderfyniadau strategol fel penderfynu ar flaenoriaethau a gosod amcanion, rhaid rhoi sylw dyledus i'r angen i leihau anghydraddoldebau o ran canlyniadau sy'n gysylltiedig ag anfantais economaidd-gymdeithasol.

Pwy sydd yn debygol o brofi anfanteision economaidd-gymdeithasol?

Gall anfantais economaidd-gymdeithasol fod yn anghymesur mewn 'cymunedau buddiant' a hefyd mewn 'cymunedau lle', gan arwain at fwy o anghydraddoldeb, ac mae croestoriad o'r ddau yn gallu gwaethygu hynny:

Cymunedau buddiant – grwpiau sydd â phrofiad cyffredin, ee bod yn ddigartref neu bobl sydd â'r un hunaniaeth, ee unig rieni, gofalwyr. Hefyd pobl sy'n rhannu un neu fwy o'r nodweddion gwarchodedig a restrir yn y Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Cymunedau lle – pobl sy'n gysylltiedig â'i gilydd oherwydd lle maen nhw'n byw, yn gweithio, yn ymweld a fo neu'n treulio cryn dipyn o'u hamser yno.

Croestoriad – yn ei hanfod, mae croestoriad yn ymwneud â deall sut mae nodweddion fel rhyw, hil neu ddosbarth yn gallu rhyngweithio ac arwain at anfantais unigryw mewn sefyllfa benodol. Ni ellir, ac ni ddylid, deall mathau penodol o wahaniaethu ar wahân i'w gilydd. Mae mabwysiadu agwedd wirioneddol groestoriadol yn sicrhau nad yw hynny'n digwydd.

Pa bryd fydd y Ddyletswydd yn berthnasol?

Wrth wneud **penderfyniadau strategol**. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu rhai enghreifftiau o benderfyniadau strategol (nid yw'r rhestr yn gynhwysfawr):

- Cyfeiriad a bwriad strategol
- Strategaethau a ddatblygwyd mewn byrddau partneriaethau rhanbarthol a byrddau gwasanaethau cyhoeddus sy'n effeithio ar swyddogaethau cyrff cyhoeddus
- Cynlluniau tymor canolig i dymor hir (er enghraifft, cynlluniau corfforaethol, cynlluniau darparu a gwella gwasanaethau)
- Pennu amcanion (er enghraifft, amcanion llesiant, amcanion cydraddoldeb, strategaeth y Gymraeg)
- Newid a datblygu gwasanaethau cyhoeddus
- Cynllunio ariannol strategol
- Penderfyniadau ynghylch caffael a chomisiynu
- Datblygu polisïau strategol.

Mae canllawiau mwy manwl ar y Ddyletswydd hon ar gael ar MonITor.

Atodiad 2 – Hawliau dynol

Hawliau a rhyddid i bob unigolyn yw hawliau dynol, gwaeth beth yw eu cenedligrwydd nag eu dinasyddiaeth. Mae yna 16 o hawliau sylfaenol yn y Ddeddf Hawliau Dynol 1998 - i gyd wedi'u cymryd o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. At bwrpas y Ddeddf, fe gyfeirir atynt fel 'Hawliau'r Confensiwn':

(Cyflwyniad yw Erthygl 1 – nid yw wedi'i ymgorffori yn y Ddeddf Hawliau Dynol)

Erthygl 2: Yr hawl i fywyd
Erthygl 3: Gwahardd artaith
Erthygl 4: Gwahardd caethwasiaeth a llafur gorfodol
Erthygl 5: Yr hawl i ryddid a diogelwch
Erthygl 6: Yr hawl i dreial teg
Erthygl 7: Dim cosb heb gyfraith
Erthygl 8: Yr hawl i barch at fywyd preifat a theuluol
Erthygl 9: Rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd
Erthygl 10: Rhyddid mynegiant
Erthygl 11: Rhyddid cymdeithasiad ac ymgynnull
Erthygl 12: Yr hawl i briodi
Erthygl 14: Gwahardd gwahaniaethu
Erthygl 1 o Brotocol 1: Diogelu eiddo
Erthygl 2 o Brotocol 1: Yr hawl i gael addysg
Erthygl 3 o Brotocol 1: Yr hwl i etholiadau rhydd
Erthygl 1 o Brotocol 13: Diddymu'r gosb eithaf

Atodiad 3 – Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae'r ddeddf hon yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae angen i gyrff cyhoeddus wneud yn siŵr eu bod yn ystyried yr effaith a gaiff eu penderfyniadau ar bobl sy'n byw eu bywydau yng Nghymru yn y dyfodol. Mae'r ddeddf yn pennu saith o nodau llesiant:

Cymru lewyrchus:
Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith addas.

Cymru gydnerth:
Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).

Cymru iachach:
Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deellir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.

Cymru sy'n fwy cyfartal:
Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).

Cymru o gymunedau cydlynus:
Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.

Cymru â diwylliant bywiog le mae'r Gymraeg yn ffynnu:
Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.

Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang:
Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.

Atodiad 4 – Deddf Lluoedd Arfog 2021

Rhaid i gynghorau roi sylw dyledus i effaith eu cynigion ar y rhai sy'n gwasanaethu neu sydd wedi bod yn gwasanaethu yn y lluoedd arfog, ynghyd â'u teuluoedd.

Dyma rai enghreifftiau o'r mathau o faterion i'w hystyried wrth ateb cwestiwn 17:

- Fyddai'r unigolyn yn cael eu hystyried yn lleol os nad oeddynt wedi bod yn y lluoedd arfog?

- A yw'r unigolyn neu'r teulu wedi gorfod symud oherwydd y lluoedd arfog ac felly wedi gorfod mynd i waelod rhestr aros?

- A yw'r plentyn neu blant angen cymorth ychwanegol oherwydd eu bod wedi symud ysgol yn aml neu fod eu rhiant dramor?